

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

JUBILIEJINIUS METUS PALYDINT – Rytis Motiejūnas	3
SPAŠTAI – Petras Maksimavičius	5
VIENAS, BET NE VIENIŠAS – Jurgita Stankauskaitė	7
„LITUANISTUI – METŲ PASKAITA“ – Birutė Vaičiulienė	10

LAIŠKAI

KALĖDŲ LAIKOTARPIO JAUSMAI – Vytautas Pečiulis	8
---	---

ŠVIETIMAS

PAMOKOS NETRADICINĖJE APLINKOJE – Viktorija Grigutytė	11
KALĖDINIS SVEIKINIMAS SLAUGOS IR SVEIKATOS PRIEŽIŪROS NAMUOSE SEINUOSE – Beata Aleksaitė	12
KALĖDINĖ LABDAROS AKCIJA – SEINIŠKIAI REMIA MARIJAMPOLĖS VAIKŲ GLOBOS NAMUS	12

KULTŪROS BARUOSE

ADVENTINIS VAKARAS – „ Aušros “ inf.	13
2019 M. PUNSKO-SEINŲ-SUVALKŲ LIETUVIŲ KULTŪRINIAI RENGINIAI	24

IŠ MŪSŲ PRAEITIS

JONO TOTORAIČIO ASMENYBĖ – Birutė Žemaitienė	14
---	----

ŽMONĖS

VIDUGIRIŲ KAIMO ŽMONIŲ GYVENIMO KNYGŲ IŠTRAUKOS – Gražina Kibyšienė	17
--	----

SKELBIMAI

IŠĖJĘ NEGRĮŽTI

MAMYTĖ – Vaiva Grigaitienė, Dalia Uzdila	20
---	----

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA	26
-----------------------------	----

Viršeliuose:

Kūčios Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykloje (Irenos Gasperavičiūtės nuotr.)

„Žiburio“ mokyklos mokiniai, nuvežę labdarą į Marijampolės vaiko tėviškės namus (Irenos Gasperavičiūtės nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS:

16-515 Puńsk, ul. A. Mickiewicza 23
tel./faks. 87 5161 416
www.e-ausra.pl
ausra@o2.pl

LEIDŽIA:

Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny, ul. Wileńska 9
tel./faks. 87 5162 125

Vyr. redaktorė – Irena Gasperavičiūtė
Redakcijos sekretorė – Alicija Krakauskienė
Stilistė, korektorė – Birutė Burdinaitė-Ołow
Techn. redaktorė – Aldona Jonušonytė

KORESPONDENTAI: Petras Maksimavičius,
Eugenija Pakutkienė, Jurgita Stankauskaitė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2019-01-11.

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos
nuožiūra. Redakcijos nuomonė nebūtinai
sutampa su autorių nuomone.

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita:

BS Sejny, ul. Powstańców Sejneńskich 1, 16-500 Sejny
Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002
SWIFT / BIC kodas: POLU PL PR

RUCH S.A. vykdoma prenumerata

Spausdinto leidinio prenumeratą galima užsakyti
tiesiogiai interneto tinklapyje www.prenumerata.
ruch.com.pl. Kilus klausimų, prašom rašyti el. p.
adresu prenumerata@ruch.com.pl arba skambinti
„RUCH“ Klientų aptarnavimo centrui tel. 22 693
70 00 arba 801 800 803 (darbo dienomis 7–17 val.).
Skambučio kaina priklauso nuo operatoriaus.

Zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw
Wewnętrznych i Administracji.

Ministerstwo
Spraw Wewnętrznych
i Administracji

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Ir vėl pasitikome snieguotą ir šaltą sausį, ir vėl sugrįžome į savo darbų vėžes. Atrodo, nesena kalėdinė nuotaika tiek namuose, tiek kiemuose ir parduotuvėse jau užmaršty. Kad dar bent kiek pagyventume šventėmis, mūsų „Aušroje“ irgi šiek tiek praėjusių Kalėdų atgarsių. Prieš keletą dešimtmečių išvykęs į Kanadą mūsų kraštiečiai Vytautas Pečiulis dalijasi savo įspūdžiais, kuriuos patyrė pradžioje savo pažinties su naujuoju kraštu, bei kaip į visa tai žiūri dabar – iš laiko perspektyvos. Taip pat rasite informacijos apie Vidugirių ir Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklų kalėdines labdaros akcijas.

Beje, 2018 metų paskutinę dieną amžinybėn išlydėjome Anelę Maksimavičiengę, Punsko krašto žinomą audėją ir dainininkę. Kaip kunigas Marius Talutis sakė išlydint velionę – tai simboliška, kad baigiantis jubiliejiniam Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo šimtmečio metams išlydime šimtametę senolę, kurios likimas visą gyvenimą buvo susijęs su Lietuvos likimu. Šitaip užverčiamas vienas istorijos puslapių. Šiame „Aušros“ numeryje rasite labai šiltą jos anūkių Vairvos ir Dalios pasakojimą apie Močiutę (Mamytę).

Dar 2018-ųjų paskutiniame „Aušros“ numeryje rašydama apie LLB tarybos posėdį minėjau, kad šiemet sukanka vadinamojo Seinų sukilimo šimtosios metinės. Seinų visuomenė ruošiasi renginiui ir siūlo, jog lietuviai jį kartu organizuotų. Jie teigia nori, kad minėjimas turėtų susitaikymo išraišką. Draugijų pirmininkus kviečia dalyvauti organizaciniame komitete. Vyksta pokalbiai ta tema. Kalbama ir apie lietuvių žeidžiančių paminklų Berznyko kapinėse pašalinimą. Mat argi gali būti susitaikymas be pagarbos vieni kitiems?

Palauksim – pamatysim.

Jubiliejinus metus palydint

RYTIS MOTIEJŪNAS

Nugurgėjo nudardėjo į nebūtį Lietuvos Šimtmečio metai. 2018-ieji tapo istorija. Ypačingai nepastoviams sniegingiems bei lietingiems metams pasibaigus galime pakalbėti ir apie jų rezultatus. Ką gero ir blogo atnešė Lietuvai ir pasauliui pasibaigę metai? Ir ką mums žada naujieji, Rytuose vadunami Kiaulės metais?

XXX

Praeiti metai pasižymėjo jubiliejų ir iškilmingų renginių gausa. Švęstas Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmetis, iškilmingai pagerbti tautinio atgimimo ir pokario rezistencijos vadovai. Įvyko gausybė labai iškilmingų ir spalvingų renginių, atidengta daug paminklų ir surengta švenčių. Tikrai galima tuo džiaugtis. Šventės lieka šventėmis, kad ir kokios pompastiškos jos būtų. Be jų, būta ir žymiai rimtesnių įvykių, žymėjusių metų pabaigą.

Didžiulį pasipiktinimą sukėlė ir praktinis vaikų „nemušimo“ įstatymo, aklaui nusižiūrėto nuo skandinaviško modelio, priėmimas ir jo taikymas. Naujieji vaikų „gynėjai“ realybėje tapo brutaliais vaikų atėmimo iš šeimų iniciatoriais, o jiems čia pasitarnavo oficialiai skatinamas beveik bolševikinis kaimynų ir aplinkinių šnipinėjimas ir skundimas. Suprantama, kad įstatymo rengėjai turėjo kuo kilniausius norus – prisiminkime uždaužytus ar šulinyje nuskandintus vaikus, tačiau šįkart vaikai pradėti atiminėti visai ne iš asocialių, o tik negalinčių (ar nemoکانčių) apsiginti šeimų. Brutaliems „vaikų teisių gynėjams“ į pagalbą paslaugiai atėjo mūsų teisėsaugos

atstovai, kurie šiaip jau turėtų ginti, o ne bausti žmones. Kilus didžiuliam visuomenės pasipiktinimui, įstatymą imta taisyti, nedrįstant prisipažinti, kad jį reikia ne taisyti, o tiesiog panaikinti ir priimti naują. Vaikų atėmimo ir motinos arešto istorija apnuogino ir daug kitų keistų dalykų. Visi stebisi ir šaiposi, kaip ir kokie žmonės priimami dirbti vaikų teisių gynėjais. Visiškai neseniai visus vėl įaudrino istorija apie globėjams į Naująją Zelandiją atiduodamą įsivaikinti mažą mergaitę, kai to nenori net ir pats vaikas, o jos vietinei globėjai ir netgi jos broliams tokia galimybė nesuteikta. Prispauti viešumo, valdininkėliai teisinasi tarnybinių instrukcijų nepažeidę, o žiniasklaida dažnai užsistoja tuos pačius valdininkėlius... Kaip sakydavo vienas kandus profesorius, „kas galėtų paneigti“, kad už tokio skubaus mergaitės išvežimo stovi kažkieno noras pasipiniguoti? Prekyba Lietuvos vaikais XXI amžiuje? Šiurpoka.

Visą laiką rusenęs medikų, mokytojų ir kitų algomis nepatenkintų darbuotojų nepasitenkinimas pavirto dideliu pedagogų streiku, po ko įvyko taip pat Švietimo ir mokslo ministerijos „okupacija“. Lietuvai tokios protesto formos nebūdingos, tačiau valdantieji atsispyrė pagundai išvaisyti mokytojus jėga. S. Skvernelis visus apstulbino vienu rankos mostu atleides ne vieną ministrę, kaip reikalavo streikuotojai, o net tris. Savo postų neteko taip pat Kultūros ir Aplinkos ministerijų vadovai.

Po to prasidėjo tikras sąmyšis. Mokytojų nepasitenkinimu pasinaudojo šioje Seimo kadencijoje ypačingai bedantė opozicija, pakvietusi

savo šalininkus į protesto mitingą. Premjeras ir feisbuko (veidaknygės) žvaigždės ėmė svaidytis abipusiais kaltinimais. Valdžia pasirinko pas mus jau įprastą kovos su oponentais būdą – kas prieš mus, tie valstybės priešai... Ką gi, tokias kalbas jau girdėjome ir dešiniųjų, ir kairiųjų valdymo laikais. Kaip sakoma, nieko nauja po saule!

Valdantieji tuo tarpu tikina, kad šie metai bus tikro gyvenimo pagerėjimo metai, nes didės ir pensijos, ir algos. Ir ne tik mokytojams, bet visiems kitiems biudžetininkams. Intencijos geros, juolab kad ir biudžete nėra finansinės skylės. Vyriausybės vadovas tikina, kad pinigų atsiras beveik visiems. Tereikia truputėlį palaukti ir bus labai gerai. Tačiau kad egzistuoja „dvi Lietuvos“ – viena pasiturinti, kita, didesnė ir skurstanti, o praraja tarp jų tik gilėja, pripažįsta net ir patys didžiausi optimistai... Turbūt dėl to ir turime beveik milijoną emigrantų, ir daugybę problemų (alkoholizmas, savizudybės) čia, Lietuvoje.

XXX

Šie metai Lietuvoje pasižymės rinkimų gausa. Jau kovą rinksime savivaldybių deputatus ir merus. Primenu, kad Lietuvoje savivaldos rinkimai smarkiai skiriasi nuo Lenkijos, pavyzdžiui, merai bus tiesiogiai renkami tik antrą kartą. Anksčiau savivaldybių vadovai buvo išrenkami iš vietos rinkimus laimėjusių ir susitarusių partijų sąrašinių kandidatų (paprastai sąrašų lyderių) ir dažnokai neišbūdavo visą savo kadenciją, ypač jei tos partijos vėliau susipykdavo. Visai neseniai leista tokiuose rinkimuose dalyvauti ne tik partiniams kandidatų sąrašams, bet ir aktyvesnių piliečių suorganizuotiems visuomeniniams komitetams. Tai motyvuota ne tik noru pabandyti keisti pabodusius ir dešimtmečiais nesikeičiančius partinius „lyderius“, bet ir įtikti ES reikalavimams. Ir tikrai praeituose

savivaldos rinkimuose kai kuriuose rajonuose ir didesniuose miestuose laimėjo vadinamieji nepartiniai kandidatai – Kaune, Panevėžyje, Alytuje. Tačiau ne visur šis eksperimentas pasiteisino. Štai Panevėžyje tokiu būdu išrinktas meras pakliuvo į korupcijos pinkles ir yra areštuotas, o jam realiai gresia netrumpas laisvės atėmimas. Matyt, dar nesame pakankamai subrendę tokiai visapusiškai demokratijai. Na, o šiemet visuomeninių komitetų steigimo idėją pasigavo ir tie buvę politikai, kurie norėtų likti valdžioje, bet jų partijos jau nueina nuo politinės scenos. Štai Vilniaus meras, buvęs liberalas R. Šimašius kandidatuos su visuomeniniu komitetu, panašūs pasistumdymai vyksta ir Klaipėdoje. Kaune norėtų likti vadovu esamas nepartinis meras, nežinia, kaip baigsis rinkimai kituose didžiuosiuose miestuose. Bus tikrai įdomu, o partinių sąrašų ir visuomeninių komitetų gausa žada didžiausią intrigą sostinėje. Juk čia meru norėtų pabūti ne tik R. Šimašius, bet ir jau buvęs miesto vadovas A. Zuokas! Daugybę netikėtų gali pateikti ir valdančiųjų valstiečių žaliųjų kandidatų rezultatai. Jie daug metų turėjo tik Ignalinos savivaldybės vairą. Kaip dabar pasisuks sėkmė? Ir ar buvimas valdžioje R. Karbauskio vadovaujama partijai pridės populiarumo regionuose?

Dar turėsime prezidento ir Europarlamento rinkimus. Apie galimus kandidatus į valstybės vadovo vietą jau esame kalbėję praeitame rašinyje. Bet net ir šiandien dar nėra visiškai aiškus visų būsimų kandidatų sąrašas. Valdantieji savo kandidatą paskelbs tik po partijos suvažiavimo šio mėnesio pabaigoje. Premjeras kol kas paslaptinai tyli, o politologai baigia išsinerti iš kailio, spėliodami, pakėlė ar sumažino jo populiarumą trijų ministrų atleidimas praeitų metų pabaigoje. Savo paskutinio žodžio dar nepasakė ir Kauno meras V. Matijošaitis. O socialdemokratai

žada savo kandidatą kelti eurokomisaraž V. Andriukaitį.

Europarlamento rinkimuose irgi bus ne tik partinių, bet ir „visuomeninių“ kandidatų. Visus domina, kas atstovaus mūsų valstybei europiniu mastu. Žinoma, čia gauti deputato mandatą žymiai sunkiau nei kokioje nors savivaldybėje ar net Seime. Bet nėra paslaptis, kad daug ką šilta europarlamentaro kėdė domina visai ne dėl meilės Lietuvai, o dėl milžiniškų algų...

XXX

Šventiniai metai pasibaigė, bet liko ir kartėlio. Kalbame taip ne norėdami sugadinti nuotaiką, o tik atkreipti dėmesį į kai kuriuos kontrastus. Kandūs skeptikai kalba apie mūsų Prezidentę, šiaip jau mėgstančią papostringauti apie Baltijos šalių vienybę, bet nesugebėjusią (ar nenorėjusią?) dalyvauti Latvijos ir Estijos šimtmečių minėjimuose. Apie partizanų vado A. Ramanausko-Vanago perlaidojimą ir Nacionalinės premijos įteikimą žmogui, bjauriai pasiūpiusiam iš Lietuvos partizanų savo romane. Cinikai klausia, kodėl už partizanų niekinimą vienas žmogus (uostamiesčio deputatas) metamas iš posto ir susilaukia teisėsaugos dėmesio, o tas pats literatas garbinamas ne tik Rusijos intelektualų ir valdžios (premiijos ir apdovanojimai už „dramaturgiją“), bet taip pat mūsų lietuvių? Pagaliau kodėl Prezidentė, vieną dieną sakanti dvasingas kalbas apie tautos atgimimą prie Vilniuje atidengto paminklo J. Basanavičiui, kitą dieną viešai giria Emigracijos pakto pasirašymą Jungtinėse Tautose, nors jo nepasirašė ne tik JAV, Vengrija ir Australija, bet taip pat Lenkija bei Ukraina?

Tačiau turėkime viltį, kad šie metai Lietuvai ir visiems lietuviams bus ne tik kiauylusčių, bet taip pat gerų naujienų metai...

Spąstai

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

Ne kartą girdėjau pasakojant, kad šiais laikais visiems reikiams darbams nudirbti nebelieka laiko. Žmonės skuba ir neturi kada ramiai apmąstyti savo gyvenimą. O juk iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad gyvename vis geriau ir patogiau. Daugelis važinėjame visai gražiais automobiliais. Baltais, raudonais, rusvais, mėlynais, juodais... Turime kur gyventi, naudojamės mobiliaisiais telefonais, kompiuteriais, žiūrime į išmaniųjų televizorių ekranus. Žinoma, zlotų norėtumėm turėti vis daugiau ir daugiau. Kodėl? Apie tai parašysiu vėliau. Parduotuvėse nestinga prekių, kurias galime nusipirkti. Gaminamės ir valgome tai, ką tik norime. Nieks jau nedalina maistui ar alkoholiui nusipirkti reikiamų talonų arba leidimų traktoriui įsigyti. Bet... ar viskas mūsų

gyvenime gerai? Vis mažiau turime laiko. Kodėl? Laiko pojūtis pasikeitė? Daugiau darbo turime nudirbti?

Aš užaugau kaime. Mano kartos žmonės puikiai atsimena, kaip dirbta kaime, ypač rugiapjūtei atėjus. Tada dar mažai kas turėjo kombainus ar – kaip dabar įprasta matyti laukuose – galingus, beveik kompiuterių valdomus traktorius. Daug darbų reikėdavo atlikti savo rankomis. Kaip bebūtų keista, per rugiapjūtę to meto ūkininkai dažniausiai spėdavo nupjauti, išdžiovinti, suvežti į kluoną ir rudeniop iškulti javus. Maža to, prieš žiemą suspėdavo suarti žemę, prisivežti malkų ir paprastu (ne garsios firmos prekės ženklu pažymėtu) kirviu trinkas suskaldyti. Beveik kiekvieną vakarą taip pat užtekdavo laiko nueiti pas kaimyną pasikalbėti arba kaimynai ateidavo.

Troboje būdavo tiek tabako dūmų, kad priešais sėdinčius žmones sunku buvo atpažinti. Nieks nesipiktindavo ir svečių nevarydavo lauk. Daugelis sako, kad po tokių sunkių dienos darbų net maistas būdavo skanesnis.

Ar kuris nors dabartinis ūkininkas bent vieną vasarą tokį pat kaip anksčiau žemės plotą sutiktų tokiu būdu apdirbti? Ar sutiktų palikti garaže traktorių, pasikinkyti arklį ir vežimu suvežti šiaudus? Atrodo, kad saulė teka ir leidžiasi tuo pat metu, kaip ir prieš 30, 40 ar 1000 metų. Dabartiniai ūkininkai taip dirbti nesutiktų. Pasakytų, kad turėdamas 4 traktorius dirbu nuo ryto iki vakaro ir nebespėju visko reikiamai sutvarkyti. Sakytų – po kelių savičių bankrutuosiu ir nebebus pinigų kurui, už elektros energiją ir vandens suvartojimą sumokėti, maistui nusipirkti, o vaikai apiplyšusiomis kelnėmis vaikščios!

Tai kaip anuo metu mūsų tėvai suspėdavo? Žinoma, auginamų gyvulių tvartuose padaugėjo, pasikeitė supirkimo ir pardavimo kainos, higienos reikalavimai ir pan. Tačiau jie anuo metu nebankrutavo, sumokėdavo už elektrą, vaikus aprengdavo, turėjo ko valgyti. Maža to, dažniausiai valgydavo sveiką, šiandien brangiai kainuojantį maistą. Tai kas nutiko, kad jaučiamės taip, lyg laikas greičiau tekėtų?

Atsakyti į šį klausimą galėtumėm įvairiai. Krikščionybė į tai žiūri vienaip, budizmas kitaip. Tie, kurie įsitikinę, kad žmogaus nesukūrė Dievas, bet jis esąs paprastas įvairius evoliucijos etapus perėjęs gyvūnas, paaiškintų dar kitaip. Neseniai skaičiau Yuval Noah Harari knygą „Trumpa žmonijos istorija“ („A Brief History

Is www.liberty.eu

© Lietuvos liaudies buities muziejus

Kūlimo talka Šakynos apylinkės kaime

of Humanikind“, 2012). Ne visiems knygos autoriaus teiginiams pritariu, tačiau kai kur jis gali būti teisus. Autorius bando rasti atsakymus į daug su žmonija susijusių klausimų, tarp jų į mano anksčiau iškeltus. Jis jų ieško analizuodamas žmonijos raidos istoriją. Kai kurios jo išvados ir jums gali būti įdomios. Taigi kodėl taip skubame, daug dirbame ir nieko iki galo nebespėjame padaryti? Kodėl silpnėja bendruomeniškumo ryšiai? Kodėl vis rečiau nueinama pasikalbėti pas kaimynus? Kodėl lietuviai tarpusavy dažnai nesusikalba?

Knygos autorius teigia, kad patekome į „gero gyvenimo spąstus“. Iš pradžių paaiškinsiu jo pagrindinę mintį. Vėliau galėsime ją pritaikyti mūsų šiuolaikinio gyvenimo būdui. Pagrindinė mintis ta, kad žmogus, norėdamas ateityje dirbti lengviau ir mažiau bei gyventi patogiau, stengiasi dirbti daugiau ir efektyviau. Na, ne visi taip daro, bet daugelis taip patenka į spąstus. Pasak knygos autoriaus, tai uždaras ratas, kuris sukasi vis greičiau ir greičiau. Laiko trukmė nekinta, saulė teka ir leidžiasi tuo pat metu, bet žmogus, gyvendamas patogiau ir nuolatos tobulindamas savo įrankius, dirba daugiau ir sunkiau. Dėl ko? Tiki, kad jei nusipirks

dar vieną traktorių, pastatys modernų tvartą, įrengs geoterminiu būdu šildomą namą, pinigus investuos į naujus sklypus paežerėje ar butus mieste, ateityje jis arba jo vaikai gyvens patogiau ir lengviau. Tačiau, kaip teigia knygos autorius, taip nenutinka ir niekada nenutiks. Žmonių pasirinkta strategija atrodo logiška, tačiau dėl istorijoje padarytų klaidų ji neveiks taip, kaip to tikisi žmonės.

Autorius atsakymų ieško žmonijos istorijoje. Trumpai sakant, viskas prasidėjo nuo agrarinės revoliucijos laikų. Kiekvienas IV ar V klasės mokinys gali papasakoti, kuo kiekvieną dieną vertėsi pirmykščiai žmonės. Jie medžiojo, žvejojo ir rinko sėklas. Kartais ne jie, bet juos medžiodavo laukiniai žvėrys, pavyzdžiui, liūtai ar šernai. Tačiau dirbti reikėdavo tik 2–3 valandas per dieną. Likusį laiką jie leisdavo su šeima ir kaimynais. Nebuvo saugūs, kartais badaudavo, tačiau dirbo mažiau, ir atrodo, kad galėję būti laimingi. O ar šiandien nėra madingas protarpinis badavimas? Pirmykščiai žmonės buvo gyvenimo priversti taip maitintis. Šiuolaikiniai žmonės protarpinį badavimą taiko norėdami sveikiau ir ilgiau gyventi. Ne, ne vargšai, bet pasiturintys žmonės šiandien labai nori pabadauti!

Viskas pasikeitė tada, kai žmonės pastebėjo, jog galima mažiau rizikuoti, jeigu auginsią kviečius ir sugebėsią prisijaukinti laukinius gyvūnus. Taip ir nutiko. Buvo daugiau maisto, mažiau rizikuodavo savo gyvybe, galėdavo gyventi vienoje vietoje ir todėl įsirengti labiau patvarų būstą. Tačiau pateko į savo pačių sukurtus spąstus, iš kurių ligi šių dienų negali išsivaduoti. Turėjo vis daugiau ir ilgiau dirbti. Kodėl? Kad sukauptų atsargas. Vis daugiau ir daugiau, kad tik „užtektų“. Išrasdavo vis naujus įrankius, kurie leisdavo dirbti daugiau ir ilgiau. Kodėl? Kad sukauptų atsargas (maistą, pinigus, gyvulius, reikalingus ir nereikalingus įrankius, vertybinius popierius, žemės sklypus...), kurios, jų manymu, ateityje leisiančios dirbti lengviau ir mažiau. Atsargos didėdavo, tačiau jiems jos atrodė nepakankamos arba mažesnės... nei kaimynų. Taigi stengėsi ir dirbo dar daugiau.

Nekintanti istorijos taisyklė ta, kad prabangesnis gyvenimas suteikia daugiau pareigų. Žmonės greit pripranta patogiau gyventi ir jau nebemoka kitaip. Kai po Naujųjų metų gavote darbe didesnį atlyginimą, apsidžiaugėte, ar ne? Tai gera žinia? Yra ir bloga. Džiaugsitės dar 1–2 mėnesius, kol priprasite prie didesnio atlyginimo. Tada jis jau nebeatrodys toks didelis. Padidinsite išlaidas ir vėl norėsite didesnio atlyginimo! Istorijoje žmonės sukūrė dulkių siurblius, skalbimo mašinas, mobiliuosius telefonus, automobilius. Viskas tam, kad galėtų mažiau dirbti ir daugiau sutaupyti laiko šeimai, draugams, bendruomenei. Ar jiems pavyko?

Pakartosiu klausimus: Kodėl taip skubame, daug dirbame ir nieko iki galo nebespėjame padaryti? Kodėl silpnėja bendruomeniškumo ryšiai? Kodėl vis rečiau nueinama pasikalbėti pas kaimynus? Apie tai skaitykite kitame „Aušros“ numeryje.

Vienas, bet ne vienišas

JURGITA STANKAUSKAITĖ

Stabis buvo vienas namuose, nors jis nieko bendra neturėjo su „Vienu namuose“. Galbūt viduje jautėsi panašiai kaip filmo herojus, bet didvyriu jo nebūtų pavadinęs. Nebandė niekam aiškinti, kad pavaižduotas mažo berniuko gyvenimo atsitikimas yra visiška nesąmonė, ant kurios pasikabino dauguma žiūrovų. Jis taip pat. Ne visos istorijos baigiasi laimingai ir ne kiekvienas vienas namuose sulaukia išsiilgusios šeimos.

Siauro kiemo vartuose plovėsi katės. „Kokia nesąmonė, – pagalvojo Stabis. – Metų pradžia, o viskas prasideda ne taip.“ Stovėjo koja atsirėmęs į betoninę kambario sieną. Priešais jį buvo medinės durys su aprtrupėjusiais dažais. Buvo pasiruošęs patraukti už klibančios jų rankenos, bet prisiminė, kad tai sausio pirmoji. Po Naujųjų metų išvakarių pasaulis pavirsta vienu dideliu „šiukšliniu mėšainiu“. Užsimerkęs tarė sau: „Tegul... Bent katės paės.“

„Nauji metai, nauji ratai“. Net prunkstėlėjo apie tai pagalvojęs. Jam praėję metai buvo nepakartojami. Negalėjo patikėti, kad viskas taip greitai pasibaigė. Pasibaigė mintys, kuriomis maitinosi jis ir jį supantys žmonės. Naiviai vylėsi, kad įžengus į naujus metus sėkmė tęsis. Gerokai prieš perlipdamas aukštą slenkstį veidu atsitrenkė į šiurkščią medžio žievę. Tai buvo skaudžiau už pasibučiavimą su siena. Bet kas galėjo jį suprasti, jeigu ne jis pats.

Stabis metų pirmą dieną pasitiko be jokių pasižadėjimų. Jis tiesiog nepasiruošė. Jautėsi blogesnis už kitus. Jis nešventė. Vakar Stabis Naujuosius nenorom įsileido be jokių šturmavimų, chaoso, trenksmų, žvengimų ir girtuoklišių pokalbių. Nusibodo leisti

laiką su žmonėmis, kurie turi apie ką kalbėti tik gerokai įkaušę. Tą pačią minutę jis ištrynė savo draugus. Iš galvos.

Tikrieji draugai gyveno toli. Jie ištrūko iš tėvų gūžtos, o Stabis liko. Vien dėl staiga užklupusios sėkmės. Laikinos. Uždumiančios sveiką protą. Jam buvo gėda paskambinti, bent trumpai pasikalbėti, išgirsti pažįstamus balsus. Per savo kvailumą juos apleido. Pats kaltas, kad nesirūpino gyvenimo dovanotomis gėlėmis. Kiekvienas nelaistomas žiedas išdžiūsta ir nukrenta. Atgyja kur nors kitur. Ir kitam.

Sako, kad mintys prisišaukia tai, apie ką galvojama. Stabis tai buvo užmiršęs. Prieš jį atsivėrė durys. Manė, kad sapnuoja. Už slenkščio stovėjo pernai palikti draugai. Ištiesę rankas jam davė žinią, kad Stabiui atleido. Jam tik reikėjo juos įsileisti. Leisti peržengti aprtrupėjusį slenkstį. Ir pasitikti, kaip pasitinkama Naujuosius metus. Stabiui užteko nusišypsoti, kad sunkus kambarys vėl palengvėtų. Draugai be žodžio priėjo ir pasisveikino senu rankos paspaudimu ir paplekšnojimu per sutrauktą petį. „Netikėk buko išminčiaus žodžiais: *draugai ateina ir išeina*, – prabilo vienas iš jų. – Tikri pasilieka. Kad ir už tūkstančių kilometrų. Atsimink, kad be jų greičiau praplinkama.“ Pagaliau visi paleido juoką, o Stabis įtampą ir gėdą. Susidūrusių akių spinduliavimas galėjo apakinti bet kurį už lango šmėžuojantį praevį. Laimei, Stabis gyveno antrame aukšte, todėl visas įkyrias ausis turėjo giliai nosyje. Jam nereikėjo pasakoti apie apsunkusią sielą. Taip, jis dėl visų nesėkmių jautėsi kaltas. Nekaltino aplinkinių. Už savo pasirinkimus atsakingas tik jis.

Draugai Stabio neapspito. Kiekvienas iš jų mėgo būti ten, kur jam patinka: vienas nekrikščioniškai sėdėjo ant stalo ir supo raguotį, antras mairgė kepurę įsitaisęs lovoje, o trečias brazdino gitara atsirėmęs į palangę. Prieš jį buvo senų gerų laikų paveikslas. Nerodė jiems, bet viduje spurdėjo džiaugsmas dėl ištikimos trijulės. Raguotis neiškentęs tarė: „Susiimk.“ „Dar ne kartą tave pervaziuos. Teks traukti pašinus iš dantų“, – pridūrė kepurinis. „Prasta metų pradžia, ar ne?“ – paklausė gitaristas. Klausimas nereikalavo atsakymo. Visi jį žinojo. „Mokėjai išsikasti duobę, išmoksi pasigaminti kopėčias ir išlipti“, – prabilo nebyli Stabio sąžinė. Pačiam tai padaryti sunku, bet su sielos draugų parama įmanoma. Dar neseniai jam atrodė, kad draugai reikalingi tik pasilinksminimui. Netikėjo senelio žodžiais, kuriuose galėjo gyventi vienvietė, bet ne vienišumas. Stabis klausydavosi jo istorijų apie žmonių bendravimą, suėjimus, gebėjimą ištiesti varganą ranką, kuri kitam pasirodydavo auksu patepta, apie norą padėti kaimynui net ir dieną, kai labiausiai pats esi užsiėmęs. Stabio draugai jam įpūtė proto prisiminti, kad daryti karjerą be artimųjų šalia – pats kvailiausias pasirinkimas, kuris anksčiau arba vėliau patupdo. Jeigu nėra dėl ko stengtis, statytas bokštas sugriūna. Jis daužė sau į galvą dėl tokių paprastų dalykų, kurie nežinomomis aplinkybėmis išbluko, o juk pašmonė tyliai daužėsi. Girdėjo ją Stabis, bet sėkmingai nutildydavo.

Stabis pasikasė dešinį delną. „Vilką mini, vilkas čia“, – uždainavo gitaristas. Prie aukšto slenkščio stovėjo senelis.

Kalėdų laikotarpio jausmai

VYTAUTAS PEČIULIS

Atvykęs į Kanadą 1960 m. dar tik bręstantis jaunuolis, išvydau visai kitokį pasaulį. Juk gyvenau šalyje su tokia santvarka, kur tikėjimas ir religiniai papročiai buvo palaikomi tik namuose ir bažnyčioje. Atvykus iš valstybės, kur pilki miesteliai ir didesni miestai, nekalbant apie kaimą, labai kuklios, nepatrauklios parduotuvės be jokių papuošimų, rodės, lyg būčiau atsiradęs kitoje planetoje. Besitvarkant išvykimo dokumentus teko ne kartą lankytis Balstogėje, kur viskas kitaip atrodė. Ir Varšuvoje Centriniai prekybos namai netoli Kultūros ir mokslo rūmų, pastatytų socialistinės draugystės garbei, atrodė kitaip. Pastatas trijų aukštų, palyginti su nedidelėmis parduotuvėmis – prabanga. Teko visiems pasakoti, kad tai stebuklingas pastatas, pilnas prekių atskiruose aukštų skyriuose. Parvykus po daugiau kaip penkerių metų, 1966-aisiais, iš Kanados ir apsilankius minėtame prekybos centre, jis jau atrodė labai kuklus.

Grįžkime prie Kalėdų temos. Man atvykus pirmojoje lapkričio mėnesio pusėje Kanadoje jau buvo pradėta ruošti Kalėdų laikotarpiui. Buvo puošiamos parduotuvės, išdėstomos įvairiausios tam laikotarpiui tinkamos prekės. Anksčiau tokių vaizdų nemačius atrodė, kad tai tik sapnuose galima įsivaizduoti. Parduotuvių viduje ir išorės langų vitrinose, kurios buvo nemažo kambarėlio didumo – papuoštos eglutės. Ir taip kuo toliau, tuo gražiau buvo puošiama. Visur mirgėjo daugybė įvairiaspalvių šviesų. Man jos atrodė pasakiškai gražiai. Gruodžio pradžioje pradėjo

visur rodytis Kalėdų Senelis, vadinamas Santa Claus. Prie didesnėse parduotuvėse įrengtuose sostuose sėdinčio Kalėdų Senelio tėvai vedavo vaikus fotografuotis. Didesnieji pasakydavo, kokių dovanų nori. Mažieji, pasodinti ant Senelio kelių, išsigandę imdavo verkti ir dažnai nepavykdavo padaryti nuotraukos. Tėvai, išgirdę, ko vaikai prašo Senelio, stengdavosi jų norus išpildyti. Kiekvieną dieną norėjosi eiti į taip išpuoštas parduotuves tik pasižvalgyti, kas ten dedasi.

Tai tęsdavosi mėnesį iki Kalėdų. Galiausiai nusibosdavo tą patį matyti ir girdėti vadinamąją kalėdinę

muziką. Blogiausia būdavo, kai vos įžengus į parduotuvę prisistatydavo patarnautojai ir kažko klausdavo. Nemokant kalbos ir nesuprantant, ko jie klausia, belikdavo tik pamonuoti ir pasitraukti arba išeiti. Žinoma, vėliau paaiškėjo, kad jie klausia, kuo gali patarnauti, kad nori patarti, kaip surasti prekę, ką pasiūlyti. Toks jau prekiautojų būdas – įsiūlyti ir parduoti. Pramokus pasakyti „just looking“ (tik žvalgausi), palikdavo ramybėje.

Kai ateidavo tikros Kalėdos, jos jau nebuvo įdomios ir prasmė mažesnė. Namuose ruošiantis šventei buvo stengiamasi laikytis papročių,

Kalėdų Senelis vokiečių parduotuvėje „Brandt“ įrengtame soste

Iš Vyrtauto Pečiulio asmeninio albumo

Anūkas Austinukas su Kalėdų Seneliu „Sherway Gardens“

atsivežtų iš gimtinės. Praėjus Kalėdoms vaizdas pasikeisdavo. Parduotuvės skelbdavo išpardavimus, mažindavo kainas visko, kas susiję su tuo laikotarpiu. Dingdavo visos dekoracijos ir po Naujųjų metų – jau kita tema. Ruoštasi Valentino diena. Prekės būdavo papuošiamos raudonom širdim. Po Naujųjų atrodavo, kad Kalėdų kaip ir nebūta.

Didžiausią įspūdį padarė kine rodomas filmas „Ben Hur“. Apie Kristaus gimimą, gyvenimą ir kančią žinojom tik iš bažnyčios ir vyresniųjų pasakojimų, kai buvome vaikai. Čia dideliame ekrane pasirodydavo nepaprasti vaizdai. Štai keliauja šventoji šeima: Marija joja ant asiluko, o Juozapas jį veda. Buvo žinoma iš padavimų, kad Kristus gimė tvartelyje tarp piemenų ir gyvulėlių. Išgirdus vaiko verkimą, paprastame

atneštas dovanas įeina į tvartelį. Čia prieina prie prakartėlės, suklupę žemai nusilenkia ir paduoda Šventajame Rašte minimas dovanas. Neįsivaizduojamas jausmas. Šiurpuliukai nueina per kūną matant tokių vaizdą pirmą kartą gyvenime.

Pabaigoje Kristus parodomas su apaštalais Alyvų darželyje. Toliau – Judo pabučiavimas, Kristaus suėmimas. Pilotas pasmerkia Jį mirčiai ant kryžiaus. Kristus plakamas rykštėmis. Žiaurūs nukryžiuavimo ir mirties ant kryžiaus vaizdai. Aptemus pradeda daužytis perkūnija, drebėti žemė ir trūkinėti uolos. Vėliau – nuėmimas nuo kryžiaus, palaidojimas, tuščio kapo radimas, Prisikėlusiojo iš numirusių įžengimas į dangų. Neapsakomas jausmas, ypač kad anksčiau gyvenime nebuvo to matyta.

Paskui teko matyti kitus filmus

tvartelyje pamatoma ant šieno gulintį vaikelį, o jau tukai apstoję pučia garuojantį, šiltą orą. Atrodo, jie taip šildo gimusį Atpirkėją. Piemuo paima ragą ir išėjęs iš tvartelio papučia. Garsas nuaidi per kalnus. Padangėje pasirodo šviesesnė žvaigždė, kuri ima judėti. Pamatę trys karaliai pradeda ją sekti. Sustojusi žvaigždė spinduliais apšviečia tvartelį. Atkeliavę karaliai nulipa nuo kupranugarių, pasiėmę

apie Kristaus gyvenimą. Filme „The Greatest Story Ever Told“ („Didžiausia visų laikų istorija“) aktorius nelabai buvo panašus į Kristų. Filme „King of Kings“ („Karalių Karalius“) Kristaus vaidmenį atliekantis Jeffrey Hunter labai jam tiko.

Taigi jau daugelį metų prieš Kalėdas kartojasi panašūs įvykiai, tik parduotuvės kiek kitaip papuošiamos, išrandamos kitokios šviesos. Apie lapkričio vidurį prasideda Santa Claus paradai, kurie finansuojami visokių prekybos kompanijų. Paruoštos platformos juda numatytomis gatvėmis. Prisimenu, kai pirmame dešimtmetyje gyvenome mažesniame miestelyje, paradas vyko pavakary. Praskrendantis lėktuvėlis kažką išmetė. Tuoju pasirodė Santa Claus ir pradėjo vaikams dalinti dovanas. Pavaizduota, kad jis atskrido iš Šiaurės ašigalio.

Per daug metų priprasta prie tokios tvarkos, bet jaučiama, kad tai prekybininkų sugalvotas būdas pavergti žmoniją ir išvilioti pasakiškas sumas pinigų, gauti kuo didžiausią pelną.

Prieš trisdešimt metų, kai Lenkijoje dar buvo socialistinė santvarka, atvykusiems iš Suvalkų trikampio buvo ką parodyti. Pamatę visko pilnas parduotuves jie žavėjosi viskuo, kaip ir mes pirmą kartą atvykę ir matydami tai, ko net neįsivaizdavome. Šiais laikais, kai Lietuvoje ir Lenkijoje yra pristatyta gražiausių prekybos centrų, neturim kuo pasididžiuoti. Viskas panašiai atrodo, krautuvės pilnos prekių ir prekybos centrai vienodai traukia. Lieka tik parodyti įdomesnes vietas.

Viskas keičiasi. Žmonės keliauja po kitus kraštus, lanko patrauklias turistams vietas. Gyvenimas labai pasikeitė. Ir žmonės pasidarė kitokie. Nelabai ką vertina, daugiau dejuoja, nors gyvena pagal išgales patogiai ir visko pilni.

„Lituanistui – Metų paskaita“

BIRUTĖ VAIČIULIENĖ

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija pakvietė lietuvių kalbos ir literatūros mokytojus į tradicinį metų pabaigos renginį „Lituanistui – Metų paskaita“, kuris vyko 2018 m. gruodžio 27 d. Vilniaus universiteto Filologijos fakulteto Vinco Krėvės auditorijoje. Jau aštuntą kartą rinkosi Lietuvos mokytojai, išugdę Lietuvių kalbos ir literatūros olimpiados prizininkus, Lietuvių filologų konkurso, Tarptautinio epistolinio konkurso prizininkus, kūrę ir dalinęsi metodine patirtimi nacionaliniu lygmeniu, rengę nacionaliniu mastu lituanistų konferencijas, kultūros asmenybėms skirtus renginius. Čia dalyvauti bei galimybę dar kartą sugrįžti į savo alma mater turėjau garbės ir aš.

„Lietuviškas žodis gyvas, kol gyva į pagimdžiusi Lietuva. Džiūgauja Vincas Krėvė, kad jūs esate, kad ginatė gimtąjį žodį ne ginklu, o darbais. Tebūnie Lietuva! Tebūnie lietuviškas žodis!“ – sveikino susirinkusius mokytojus renginio vedėjai Meilė Čeponienė (Ugdymo plėtotės centro Kvalifikacijos tobulinimo skyriaus metodininkė) ir Martynas Januška (Mažeikių M. Račkausko gimnazijos lietuvių kalbos mokytojas ekspertas). Šiltais žodžiais lituanistus taip pat pagerbė Filologijos fakulteto dekanė prof. dr. Inesa Šeškauskienė, o muzikiniiais kūriniais džiugino Rudaminos meno mokyklos smuikininkai. Be to, kalbėjo Ministerijos atstovė Elona Bagdonavičienė, kuri perdavė laikinai švietimo ministro pareigas einančio Roko Masiulio sveikinimus. Pabrėžta, jog lituanisto darbas – tai ne tik darbas, tai ne tik profesija. Tai garbinga misija.

Atėjo laikas paskaitai. Metų paskaita – vis kitokia. Vis išgirstam kitus

pranešėjus. Tai tikrieji vedliai, kurie mokytoją stiprina, padrąšina. Žinojome, kad šimtmečio paskaitą skaitys prof. dr. Liudas Mažylis, tačiau kalėdiniai stebuklai vyksta: vietoj Jo atėjo Ji – humanitarinių mokslų daktarė, profesorė, Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto direktorė Aušra Martišiūtė-Linartienė su paskaita „Mūsų stiprybė – kuriančioji tautos galia“.

Lektorė priminė, kad 2018-ieji buvo nepaprasti. Tai Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečio, Vydūno ir Daukanto, Tėvo Stanislavo, Lietuvos katalikių moterų sąjūdžio metai. Visur buvo akcentuojama kuriančio žmogaus ir žmogiškumo idėja. Dar kartą priminta Vydūnas ir jo idėjų aktualumas šiandien. Žmogiškumą galime ugdyti dirbdami tautai, eidami tautinio sąmoningumo keliu. Protėvių vėlės gali tik apgailėti savo paklydėlius vaikus, kurie nesupranta, kodėl turi būti savo žemėje, kodėl ji mus traukia. Ne vienas šiuolaikinis lietuvis žavisi, stebisi kitais, svetimais, pamesdamas savo prigimtį ir tikrąsias vertybes. Greit praranda laisvę, žemę ir asmenybę. Nemoka būti „sau žmogumi“. Tik taurus žmogus nepasiduoda materializmui, veikiausiai renkasi laisvę, idėją, kuriančią tautos galią. Išlikti „sau žmogumi“ ir garbinti tai, kas mums šventa, nėra lengva, nes vis dar daug nelaisvės yra žmogaus viduje. Tai egoizmas, prisitaikymas ir nedrąsumas. Laisvė ne kiekvienam jauki, geriau, kai kas mumis pasirūpina. Tačiau ir vėl Vydūnas primena: „Žmogus Tėvynėje tiek gyvas

yra, kiek ji jame, jo širdyje, gyva.“ Kas būtume mes šiandien, jei tauraus žmogiškumo nebūtų akcentavę mūsų klasikai Kristijonas Donelaitis, Maironis, Jonas Basanavičius, Ieva Simonaitytė ir kiti? Žmogiškumo saugojimą turime laikyti prioritetu. Mūsų poelgiai ir veikimas daro įtaką žmogaus likimui.

Kiek galios gali turėti mokytojas, kiek jis gali padėti kurti tautiečių likimus? Būna asmenybių, kurios vienos drąsiai padaro daug. Ryški Vydūno mokinė, pasaulinio garso mokslininkė, profesorė Marija Gimbutienė išdrįso „būti juoda avele, o ne mekenti kartu su visom“. Anot mokslininkės, jos stiprybė visada buvo Lietuva.

Šiandien kreipkime mintis į savo kultūrą ir garbingą tos kultūros našimą į pasaulį. Kuriančią tautos galią jauskime savyje ir pažadinkime ją kituose. Puoselėkime savo kūrybingo tautiškumo deimančiukus. Bukime savimi ir nebijokime būti matomi!

Prof. dr. Aušra Martišiūtė-Linartienė

Pamokos netradicinėje aplinkoje

VIKTORIJA GRIGUTYTĖ

2018 m. gruodžio 14 d. mes, licėjus antrokai, su auklėtoja Birute Vaičiuliene ir bibliotekininke Rūta Burdinaite leidomės į edukacinę ekskursiją po Dzūkijos kraštą. Pirmoji mūsų išvykos stotelė – Lazdijų turizmo informacinis centras. Ten susipažinome su gidu.

Tuoj pat išvykome į Veisiejus. Lipome į apžvalgos bokštą, iš kurio puikiai matėsi Dainavos kraštovaizdis. Vėliau užsukome į Veisiejų regioninio parko muziejų. Nemažai sužinojome apie šio parko istoriją, veiklą, krašto augmenijos bei gyvūnijos ypatumus. Mūsų apsilankymą Veisiesiuose vainikavo pobūvis dvare ir pažintis su dvarvietės istorija. Leidomės į išlikusio fligelio rūšį apžiūrėti meno parodos. Be to, turėjome galimybę paskanauti tradicinio Dzūkijos krašto patiekalo – bulvinių bandų, keptų krosnyje ant lakštų.

Atsisveikinę su Veisiejais, vykome į Vainežerio dvaro vietą, kur pamatėme Emilijos Pliaterytės skulptūrą. Po to nuvažiavome į Kapčiamiestį. Ten galėjome pasigrožėti sukilimo vadės memorialu. Galiausiai dar suspėjome užsukti į ten pat esančias kapines ir pabūti prie Emilijos Pliaterytės kapo.

Ši ekskursija leido geriau susipažinti su artimiausiu mūsų kraštui Lietuvos kampeliu. Visi smagiai ir prasmingai praleidome laiką. Už tai nuoširdžiai dėkojame išvykos organizatoriams.

Lazdijuose

Prie Emilijos Pliaterytės kapo

iš Punsko licėjus archyvo

iš Punsko licėjus archyvo

Kalėdinis sveikinimas Slaugos ir sveikatos priežiūros namuose Seinuose

BEATA ALEKSAITĖ

2018 m. gruodžio 14 d. mūsų mokyklos IV–VIII klasių mokiniai nuvykome į Seinus. Čia aplankėme Slaugos ir sveikatos priežiūros namų globotinius. Šiai išvykai ruošėmės iš anksto. IV–V klasių mokiniai su auklėtoja stovykloje Klevuose kepė skanius sausainiukus ir meduoliukus. Mokykloje II–VIII klasės ruošėme kalėdinius papuošalus, eglutes, atvirukus bei mokėmės giedoti giesmes.

Penktadienį aplankę Slaugos ir sveikatos priežiūros namų Seinuose globotinius, pagiedojome jiems kalėdinių giesmių, o Jokūbas ir Sandra pagrojo akordeonais. Po to ligoniams įteikėme kalėdines dovanėles, pavaišino sausainiukais, palinkėjome sveikatos bei džiaugsmingų artėjančių švenčių. Jaudinomės spausdami jiems rankas, žvelgdami į jų pavargusias akis. Viena močiutė atsidėkodama nuoširdžiai padėklamavo mums gražų

eilėraščių apie eglutę ir jaunesniųjų bendravimą su vyresniaisiais. Klausydami ir ašarą nubraukėme.

Šių namų direktorė padėkojo už apsilankymą, pavaišino mus šokoladukais ir įteikė mokyklai adventinius vainikus. Buvo gera kad ir trumpai matyti sergančiųjų veiduose šypseną, kartu pajusti artėjančių Kalėdų šilumą. Džiaugiamės, kad galėjome praskaidrinti ligonių sunkią kasdienybę, pasidalinti Kalėdų nuotaika ir tą šaltą dieną paversti linksmesne ir šiltesne.

Iš Vidugirių mokyklos archyvo

Kalėdinė labdaros akcija – seiniškiai remia Marijampolės vaikų globos namus

Jau tradicija tapo, kad prieš Kalėdas Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos savivalda rengia labdaros akciją – renka aukas, kad galėtų paremti Marijampolės vaiko tėviškės namus. Kad aukų rinkimas būtų efektyvesnis, jau antrus metus „Žiburio“ mokiniai organizuoja labdaros aukcioną: pirmiausia visi sunėša iš namų savo žaislus, kurie jiems jau pabodę, o sutartą dieną vyresniųjų klasių mokiniai juos parduoda kitiems vaikams.

Būna taip pat parduodami vaikų arba mokytojų iškepti keksiukai, iš anksto nupirkti vaisiai ar saldumynai. Šiais metais per aukcioną surinkta daugiau kaip 600 zlotų. Mokiniais ši akcija teikia labai daug džiaugsmo, ypač kad ir patys gali įsigyti kokį daiktą, ir paremti kitus. Didžiausią pasisekimą turėjo minėtieji keksiukai – kai kurie buvo parduoti net už 10 zlotų.

Pasibaigus aukcionui belieka tik nuvažiuoti į parduotuvę nupirkti

dovanų vaikams ir nuvežti į Marijampolę. Šiais metais važiovome septintokai ir aštuntokai su septintokų auklėtoja Irena Gasperavičiute ir mokinių savivaldos globėja Birute Stoskeliūniene. Iš vaikų globos namų grįžome ne tuščiomis rankomis – Kalėdoms dovanų gavome šakotį. Būdami Marijampolėje taip pat žiūrėjome filmą, pastatytą pagal Rūtos Šepetys romaną apie tremtį „Tarp pilkų debesų“.

Adventinis vakaras

„AUŠROS“ INF.

2018 m. gruodžio 16 d. Seinų „Lietuvių namuose“ vyko adventinis vakaras „Vai sodai sodai, leliumoj“. Šis renginys pradėtas organizuoti tais laikais, kai Lietuvos Respublikos konsulas Seinuose buvo Vidmantas Povilionis ir gyveno čia kartu su savo žmona Veronika. Jie ir pradėjo Seinuose rengti adventinius vakarus, į kuriuos pakviesdavo folkloro ansamblį „Blezdinga“ (jame dainavo ir Veronika). Susirinkdavo būrelis seiniškių, pasidalindavo kalėdaičiais. Pirmasis toks vakaras galėjęs vykti 1995 m.

Nuo to laiko nemažai vandens nutekėjo, keitėsi renginio forma, vieta, bet ir lietuvių padėtis Seinuose, ir patys lietuviai. Šimetis vakaras subūrė tiek žmonių,

Kalėdų Senelis aplanko vaikus

kad „Lietuvių namuose“ neliuko sėdimų vietų. Tai buvo tipiškas

etnografinio pobūdžio renginys, kuriame dalyvavo ir Seinų lietuvių „Žiburio“ mokiniai, ir „Lietuvių namų“ ansambliai. Vakarą režisavo Neringa Rasiulienė iš Lazdijų.

Skambėjo jaukus, nuotaikingas pasakojimas, kaip senovėje lietuviai per adventą laukdavo Kalėdų, ką jie veikė, kuo tikėjo. Paskui dalyviai tradiciniais patiekalais padengė Kūčių stalą, o pas vaikus atėjo Kalėdų Senis – ne tas šiuliakinis, raudonai apsirengęs, su ilga balta barzda, o senovės lietuvių, su išvirksčiais kailiniais. Smagu buvo pasibaigus dainoms ir šokiams pasidalinti su pažįstamais ir bičiuliais kalėdaičiu ir linkėti sveikų ir gerų švenčių.

Renginį rėmė Lenkijos Respublikos vidaus reikalų ir administracijos ministerija.

Adventinio vakaro dalyviai

Jono Totoraičio asmenybė

BIRUTĖ ŽEMAITIENĖ

Jonas Totoraitis – kunigas, vienuolis marijonas, marijonų vienuolijos provincijolas, Marijampolės marijonų seminarijos rektorius, mokslų daktaras, lietuviškų laikraščių steigėjas ir redaktorius, lietuviškų mokyklų steigėjas, pedagogas, vadovėlių, istorinių ir religinių veikalų autorius, Kauno universiteto profesorius. Kiek daug telpa viename asmenyje! Bet daugelis jį pažinojusiųjų pabrėžia ypatingą J. Totoraičio asmenybės bruožą – kuklumą.

Aloyzas Sušinskas „Katalikų pasaulyje“ taip apibūdina J. Totoraitį:

„Nedaug tarp mūsų yra tokių iškilių asmenybių, koks buvo J. Totoraitis. Iš pažiūros paprastas, kuklus, niekuo nepasižymintis, tačiau tikras dvasios stiprybės genijus. Tai buvo žmogus, kuris niekada nesipuikavo dideliais turtais, neieškojo garbės ar pripažinimo, nors be abejonės, turėjo tam teisę. Bet ne: jam visa tai buvo svietima, atgrasu, koku, nepagarba, ir šito dažnai privengė.“

Šis Lietuvos sūnus nusipelnė ypatingos pagarbos ir pripažinimo. Kokios gyvenimo aplinkybės lėmė šios asmenybės išskirtinumą, unikalumą, genialumą, charizmatiškumą?

Profesorių ir savo mokytojų vertino bei gerbė istorikas Antanas Kučinskas. Apie J. Totoraitį jis parašė studiją, skirtą 60-osioms gimimo metinėms, išspausdintą leidinyje „Athenaeum“ 1933 m. „J. Totoraitis metė į Lietuvos dirvą sėklas, iš kurių išaugo Lietuvos mokslo draugija ir didžiulė katalikiško jaunimo sąjunga. Savo moksliais istorijos raštais jis pasidarė Lietuvos istorikų pirmtakūnu. Šitie visi darbai daro J. Totoraitį didžiu mūsų tautos sūnumi. Bet jį dar labiau didina visa eilė paskesnių jo raštų ir mokslo bei kultūros įstaigų kūrimas. Tačiau kodėl šiandien nematome J. Totoraičio pačiose pirmose eilėse jo sumanymu ar darbu įkurtų organizacijų ar įstaigų?

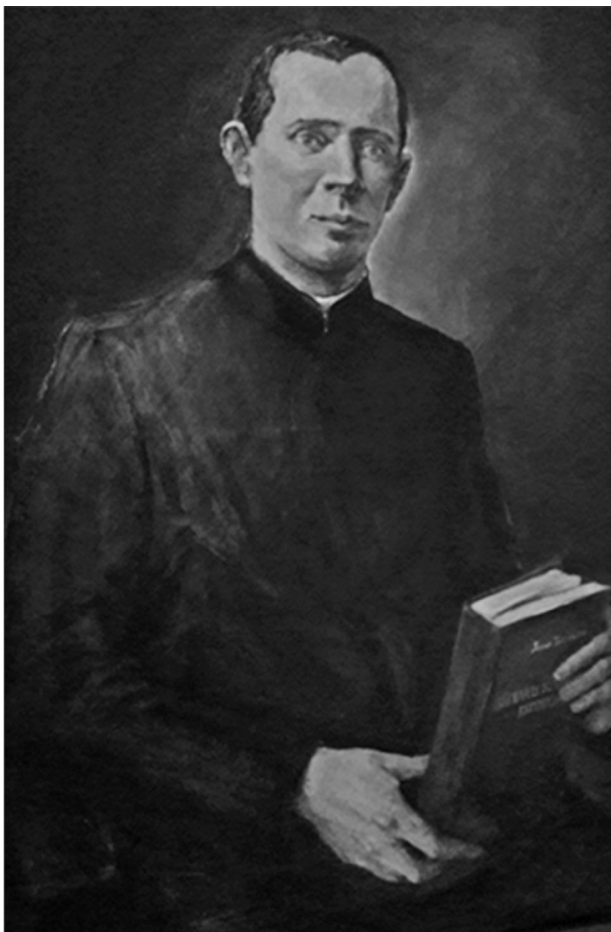
Mums rodos, kad tai atsitiko dėl J. Totoraičio kuklumo. Giliai religingo vienuolio kuklumas, virtęs savęs išsižadėjimu, nepripažįsta nuopelnų savo asmeniui, neleidžia sprautis pro kitus į pirmas eiles, bet renkasi kur nuošalesnę vietą, kad kituose nekiltų tuščias pavydo jausmas.“

J. Totoraičio dukterėčia Marija Totoraitytė-Varkalienė liudija: „Labai laukdavome atvažiuojant dėdės. [...] Niekada neatveždavo jis mums gausių lauktuvių. Atvažiuodavo su nedideliu lagaminėliu, o lauktuvės – paprasčiausių saldinių krepšelis. Tetos paaiškino, kad vienuoliai savo lėšų neturi – viskas vienuolino, todėl lauktuvės menkesnės už kitų dėdžių. Bet ne dėl lauktuvių mes jo laukdavome, o dėl tos kažkokios nenusakomos nuotikos, kurią jis sudarydavo namuose.“

Šiais takais, kuriais mes šiandieną vaikščiojame, prieš 146 metus vaikščiojo iškili šio krašto asmenybė – J. Totoraitis. Jo žingsnių svertas nemenkas. Kas paveikė šios asmenybės charizmą, jog ji nepaliauja mūsų žavėti net ir šiandieną?

J. Totoraitis gimė 1872 m. gruodžio 24 d. Bliuviškių kaime, Griškabūdžio parapijoje, tuometinėje Šakių apskrityje. Tėvas Juozas Totoraitis (1847–1943 m.) buvęs darbštus, stiprios sveikatos ūkininkas. Motina Ona Sadauskaitė-Totoraitienė (1850–1925 m.), kilusi iš Žardelių kaimo, darbšti ir labai pamaldi, uoliai rūpinosi vaikų auklėjimu.

J. Totoraitis gimė dešimties vaikų šeimoje. Užaugo tik penki – trys sūnūs ir dvi dukros, kiti mirė jaunesnio amžiaus. Jonas – vyriausias sūnus, buvo išleistas į kunigus.

Dail. N. Krivičienės tapytas J. Totoraičio portretas

J. Totoraičio tėveliai

Sūnus Antanas dirbo ūkyje, buvo aktyvus Žemdirbių sąjungos narys, mirė 1922 m., sužalotas savo paties arklio. Paliko kūdikio besilaukiančią žmoną Mariją. Po mėnesio gimė dukrelė Antanina Marija. Ji, baigusi Vilniaus pedagoginį institutą, dirbo lietuvių kalbos mokytoja. Mirė 1981 m., nepalikusi įpėdinių. Antano žmona Marija dėl ekonominių sumetimų buvo priversta ištekti už Totoraičių pusbrolio Jurgio Počiejaus, su kuriuo dar susilaukė dukters Agotos ir sūnaus Antano.

Trečias Totoraičių sūnus Vincas, agronomijos mokslus baigęs Fribūre, ilgai dirbo ir gyveno Marijampolėje. Mirė 1992 m., palaidotas Marijampolėje. Jo sūnus Juozas Marijonas, irgi agronomas, gimęs 1914 m., išvyko į JAV su žmona Adolfina Simonaityte ir dviem vaikais: Jonu ir Irena. Sūnus vedė lietuvę. Auga dukrelė Julija Totoraitytė, gimusi 1991 m. Dukra, Vinco vaikaitė Irena, išteko už nelietuvio. Auga sūnus Nevill, gimęs 1986 m., jau neturintis Totoraičių pavardės.

Abi seserys – Antanina ir Agota – neištekėjo, todėl įpėdinių nepaliko.

MOKSLAI

Pradžios mokyklą J. Totoraitis lankė Griškabūdyje. Jį mokė mokytojas Motiejus Gylys. Pirmame skyriuje vaikai buvo mokomi lietuviškai, tačiau vėliau teko mokytis rusiškai. Knygos buvo spausdinamos graždanka.

Baigus pradžios mokyklą, tėvai sumanė jį leisti mokytis toliau. Pradėjo rengtis į gimnazijos pirmą klasę. Tačiau tais metais stoti į gimnaziją negalėjo, nes sudegė tėvų namai. Mokytojas M. Gylys drauge su kun. Beirūnu toliau rengė jį į antrą klasę. Egzaminus į Marijampolės gimnazijos antrą klasę išlaikė 1885 m.

Gimnazijoje buvo jaučiama lenkų įtaka, bet J. Totoraitis jai nepasidavė. Buvo dėstoma ir lietuvių kalba, nors retai – viena pamoka per savaitę ir tai jau po pamokų, dažniausiai šeštadieniais.

Marijampolės gimnazijoje J. Totoraitis baigė penkias klases. Tiek

mokslo užteko, norint stoti į kunigų seminariją. Bet vis jam kliudė gimimo laikas. Kadangi į seminariją stoti buvo per jaunas, teko vienerius metus praleisti namuose.

J. TOTORAIČIO MOKSLAI SEINŲ KUNIGŲ SEMINARIJOJE

1890 m. J. Totoraitis išlaikė egzaminus ir įstojo į Seinų kunigų seminariją. Ji tada buvo visa lietuviška. Visi profesoriai buvo lietuviai, geri ir pamaldūs žmonės. Nors dėstomą jį kalba buvo lenkų, tik teologiją ir filosofiją klierikai atsakinėjo lotyniškai, bet lenkiškos propagandos niekas nepiršo.

Seinų seminarija tada buvo tikras lietuviybės židinys. Visi kalbėjo lietuviškai, vakarais skambėdavo lietuviškos dainos, kartais būdavo rengiami lietuvių poezijos vakarai. Dar būdavo rengiami slapti susirinkimai, kuriuose gvildinti spaudos reikalai. Kiekvienas dalyvis per metus turėjo parašyti bent po vieną straipsnį į lietuviškus laikraščius.

Seinų kunigų seminariją J. Totoraitis baigė 1895 m. Kadangi šventinti į kunigus dar buvo jaunas, pusę metų turėjo išlaukti. Tą laiką jis praleido tėviškėje.

1895 m. gruodžio 25 d. vyskupas Kazimieras Rūškys-Ruškevičius J. Totoraitį įšventino kunigu. Šventinimai buvo suteikti Varšuvoje. Pirmosios šv. Mišios – primicijos – aukotos gimtosios parapijos Griškabūdžio bažnyčioje. Labai greitai jaunas kunigas buvo paskirtas į Šv. Jurgio bažnyčią Daukšiuose eiti Kalvarijos dekanato vikaro pareigas.

Šiandien, vartydami istorijos puslapius, galime pastebėti, kad jaunas kunigas ne tik atsakingai darbavosi Viešpaties vynuogyne, bet ir savo laisvą laiką išnaudojo prasmingai, neilnius gabumus tobulindamas investavo į ateities galimybes. Studijuodamas užsienyje degė troškimu papildomai studijuoti mokslus apie

Griškabūdžio bažnyčia 1923 m.

savo šalies garbingą praeitį, todėl daug laiko praleido besimokydamas vokiečių ir prancūzų kalbų.

Tuo metu rusų valdžia lietuviams leido studijuoti tik Peterburge, kitur patekti buvo sudėtinga. Dalis šviesuomenės studijuodavo Romoje. Tokia svajonė kirbėjo ir J. Totoraičio galvoje. Jis nuvyko pas tuometinį vyskupą Antaną Baranauską į Seinus prašyti leidimo. Kaip pasakoja A. Kučinskas, vyskupas tik pažvelgė į liesą vikarą ir visai nenorėjo klausyti jo prašymo: džiova, girdi, gausias ir mokslų neįstengsias pabaigti. Vikaras taip stengėsi įrodinėti, aiškinti savo tikslus, kad pagaliau vyskupas nusileido, tik suabejojo, kur reikės jį dėti, kai baigs mokslus. Leidimą davė. Turėjo važiuoti „gydytis“, kad paslėptų savo tikruosius tikslus. Užsienio pasą buvo gavęs pusei metų. Išvyko 1899 m. gegužės mėn. į Šveicariją. Įstojo į Fribūro universitetą. Kadangi rusai neleisdavo į užsienius važiuoti mokytis, taip slapta išsprukę lietuviai turėdavo keisti savo pavardes. J. Totoraitis studijavo Jono Noraus slapyvardžiu.

Fribūre veikė lietuvių studentų draugija „Rūta“. Jai priklausė ir kun. Pranciškus Būčys, ir kun. Jurgis

Matulaitis. Vyskupas P. Būčys atsimena: „Friburge veikė lietuvių studentų draugija „Rūta“, įkurta 1899-05-07. Jos įstatai katalikiški, o nariai – vieni kunigai, nes kitokių nebuvo. „Rūta“ turėjo nusisamdžiusi kambarėlį vietinės katalikų organizacijos „Cercle Catholique“ trioboje. Už tą kambarėlį mokėdavome 25 frankus į mėnesį ir naudodavomės juo nuo ankstyvo ryto iki vakaro. Penkiolikai minučių po 10 val. vakaro skambindavo varpas. Tas vadinosi „Couvre feu“ (ugnies gesinimas). Nuo to momento, jei kas mieste darydavo triukšmą, tą policija bausdavo. Taigi ir mūsų kambarėlis turėjo būti uždarytas.

Tame kambarėlyje buvo spinta su „Rūtos“ dokumentais, rašomąja medžiaga ir knygomis. Turėjome didelio formato, gerai įrištą, iš drobinio popieriaus sudarytą knygą, į kurią rašydavome Friburgo lietuvių kroniką. Jos vedėjas buvo kun. J. Totoraitis, nes jis studijavo istoriją.“ („Vyskupo Pranciškaus Būčio atsiminimai“, I t., 262 p.)

Tokiu pavadinimu draugija veikė iki Pirmojo pasaulinio karo pradžios, kai „Rūtos“ pavadinimas, norint pasaulio dėmesį labiau atkreipti į Lietuvą, buvo pakeistas pavadinimu „Lituania“. „Rūtos“ ir „Lituanios“ draugija veikė maždaug 35 metus. Dauguma Fribūre studijavusių lietuvių buvo šios dvigubo pavadinimo draugijos nariai. Petras Radzevičius yra nurodęs, kad nuo draugijos įsikūrimo iki 1924 m. jai priklausė 120 narių.

(Bus daugiau)

Prof. kun. Dr. Jonas Totoraitis, M. I. C., trečiasis, jau patvirtintos Lietuvos Marijonų Provincijos, Provincijolas. Trečias įstojęs į atnaujintą Vienuoliją ir slapta padaręs įžadus Gelgaudiškio zokristijoje.

**Pirmoji atnaujintų
Marijonų Kapitula**

Vidugirių kaimo žmonių gyvenimo knygų ištraukos

GRAŽINA KIBYŠIENĖ

MAGDALENOS IR PETRO JAKUBONIŲ
GYVENIMO KNYGOS PUSLAPIŲ
NUOTRUPUS

Vieną saulėtą rudens popietę pas Jakubonius Vidugiriuose... Kiemas skendi žalumoje, akį džiugina gėlės, sodas, pakluonėje guli šunelis, prie tvarto saulutėje šildosi katinėlis, užgieda gaidys... Pasi-junti lyg pasakoje. Čia saugu ir miela, taip pat namuose gera, jauku... Šiltai šypsodamiesi pasitinka šeimnininkai Petras ir Magdutė Jakuboniai bei

jų dukra Gražinukė. Jie noriai varto savo gyvenimo knygos puslapius.

„Mes pirmiau gyvenome trečioje Vidugirių linijoje prie Priclekų, – pradeda pasakojimą Petras Jakubonis. – Mano tėvas Antanas Jakubonis yra kilęs iš Olšankos prie Graužų.“ „Jo motina buvo Nevulytė, Vinco Nevulio iš Vidugirių tėvo sesuo“, – papildė vyro pasakojimą žmona Magdalena. „Antano tėvas buvo Petras Jakubonis. Iš pradžių tai gerai gyveno, arklus augino, prekia-vo su žydais. Bet mėgdavo išgerti ir

pragėrė ūkį. Jo trys dukros išvažiavo į Ameriką, o vėliau ir tėvas. Žadėjo pasiimti ir žmoną su likusiais vaikais. Bet negavo reikiamų leidimų ir nei pats grįžo į namus, nei šeimos nepaėmė. Senelis palaidotas Amerikoje. Tada Olšankoje liko Petro žmona Ona ir keturi vaikai: Antanas, Jonas, Petras ir Barbora. Žinom, kad jie buvo išvežti į „Saviecką Guberniją“, kažkur prie Volgos. Tada dar Rusijoje buvo caras.

Mano tėvas Antanas Jakubonis (gimė 1907 m., mirė 1975 m.) vedė

Stasę Balytaitę iš Vidugirių. Jis atėjo pas ją gyventi. Taigi pirmiausia Jakuboniai gyveno prie Priclekų. Jie turėjo vieną dukrą Kastulę (g. 1933-06-15), kuri ištekėjo už Liutinsko, gyvena Vaičiuliškėje. Kastulės mama labai jauna mirė. Antanas Jakubonis vedė antrą kartą Ievą Matildą Severinaitę (1905–1995 m.). Ieva gimė Burokuose, bet gyveno kaip augintinė Vidugiriuose pas tetą Nevulienę. Nevuliai gyveno, kur dabar Černeliai, o prieš tai Kasperavičiai. Antanas ir Ieva susituokė apie 1939 m. Turėjo du vaikus. Tai aš – Petras Jakubonis (g. 1940-12-05) ir mano sesuo Marytė (1942-07-02). Marytė gimė Burokuose. Karui atėjus, Severinai iš Burokų buvo iškeldinti į Lietuvą, o mes iš Vidugirių apsigyvenome jų ūkyje. Tai buvo mano mamos tėviškė. 1947 m., kai mamos brolis sugrįžo iš Lietuvos, mes sugrįžome į Vidugirius. Tada tėvai nusipirko iš valdžios apie 8 ha žemės su apgriuvusiais pastatais pirmojoje linijoje (nuo Krasnovo), kur dabar gyvename. Anksčiau čia gyveno vokiečiai Eikleris, jis turėjo gal apie 25 ha žemės. Po karo trumpai jo ūkyje gyveno Žinda iš Dievetiškių. Vėliau dalį jo žemės su pastatais nusipirko mano tėvai, o dalį Strankauskas. Dar yra gyvas Raimundas Eikleris, gimęs 1931 m. Vidugiriuose. Dabar gyvena Valčiuje. Dažnai pas mus atvažiuodavo pažiūrėt savo tėviškės, kasmet pasiskambina. Gailisi, kad buvo šitaip išvaryta jo šeima iš tėviškės.

Iš Jakubonių šeimos albumo

Petras Jakubonis, Antano tėvas (1948 m. rugpjūtis, JAV)

Antanas ir Ieva Jakuboniai su vaikais. Iš kairės Petras, priekyje Marutė, už tėvų Kastulė

Iš Jakubonių šeimos albumo

Kai apsigyvenome buvusiam Eiklerio ūkyje, pastatai buvo mediniai, apgriuvę, kai kurie be stogo. Buvo troba, svirnelis, ilgas tvartas, kluonas – visi mediniai. Prie namų – gražus sodelis. Dar ir dabar auga obelys, kriaušė. Prisimenu, kaip tėvas skundėsi, kad viskas pairė. Tėvai ėmė iš giminaičių Nevulių šiaudų, rišo kuolelius ir dengė stogus, taisė pastatus. Aš irgi moku tokius kuolelius rišti. Rišami iš trijų saujų šiaudų. Tėvai atsivedė tik porą arklių, porą karvių. Sunki buvo pradžia.

Mokiausi Vidugiriuose pirmiausia pas Kadzauskus, vėliau pas Moliušius. Berniukai į mokyklą negalėjo eit su ilgais plaukais. Kurį pasigaudavo su ilgais plaukais, tai ant galvos iškirpdavo tokį kryžių, ir reikėjo apsikirpt. Visokių vaikų buvo: ir nesimokė, ir išdykaudavo. Mokytojai

visai bausdavo. Ir už plaukų papešdavo, ir paklupdydavo į kampą ant

žirnių. Reikėjo klūpot ir dar rankas į viršų iškeltas laikyt, o rankose kokią vėliavėlę ar šluotą.

Baigiau 6 klases, o paskui vakariniiais kursais septintą. Reikėjo padėti tėvams ūkyje. Jaunimas dažnai susitikdavo pasilinksinti, vakarais pašokdavom. Vaikščiojom į šokius ne tik Vidugiriuose, bet ir Didžiuoliuose pas Nevulius, Vilkapėdžiuose pas Leonavičius, Žvikeliuose pas Radzevičių, Skarkiškiose pas Zuikį, Klevuose pas Balulį ir Buračiauską. Armonika pagrodavo Bartnykų Vitas iš Skarkiškių, Degutis iš Agurkių. Klevuose šokiuose pažinau Magdutę. Tai buvo meilė, kaip sako, iš pirmo žvilgsnio.“

„Aš – Marytė Magdalena Marcinkevičiūtė iš Klevų, – ima pasakoti Magdutė Jakubonienė. – Mano tėvas Juozas Marcinkevičius (1907–1945 m.) buvo kaimo seniūnas. Jis 1945 m. sausio mėnesį areštuotas ir išvežtas į Sibirą. Buvo Ostaškove, ten 1946 m. liepos mėnesį mirė. Mano mama Genė Buračiauskaitė (1912–1991 m.). Mama liko našlė ir vėliau ištekėjo už Broniaus Mišukonio.

Mūs sutuoktuvės vyko 1964 m. gegužės 20 d. Seinuose. Važiavom

Magdalena ir Petras Jakuboniai

Iš Jakubonių šeimos albumo

brikeliu, pakinkytu dviem arkliais. Buvo pabroliai, pamergės, svočia. Pirmiausia vestuvės vyko pas Misiukonius Klevuose, o paskui pas Jakubonius. Aišku, troboj užteko vietos ir pasivaišinti, ir pašokt. Pagrojo Jonas Priclekų armonika. Svočia po pirmojo valgio turėjo pati pavaišint pulką. Buvo pasiruošus slėgtos mėsos, žuvų, pyrago. Taigi antrasis valgis buvo svočios.

Atėjau gyvent pas vyrą į Vidugirius. Pirmiausia pasistatėm molinį tvartą, mūrinį namą. Paskui vėjas nugriovė seną kluoną, tai pasistatėm naują, sujungtą su mūriniu tvartu. Auginom visko: karves, kiaules, vištas. Devynias karves rankom melžiau. Kai atėjo laikai, kad buvo galima žemę iškeisti, tai tą prie Priclekų iškeitėm į žemę arčiau namų. Iš viso apdirbdavom apie 25 ha.

Turim tris dukras. Visos mokėsi, baigė studijas. Vyriausioji Gražina 1986 m. ištėkėjo už kaimyno Stasio Agurkio iš Rimkežerių ir išvažiavo gyventi ir dirbti į Knurovą, kur jos vyras dirbo angliakasiu. Turi tris sūnus: Tomą, Robertą ir Adomą. Dabar Gražina su šeima gyvena Seinuose ir dirba medicinos sesele Seinų ligoninėje. Vidurinioji dukra Bronė ištėkėjo už Jono Komičiaus iš Pristavonių, gyvena Punske, dirba stomatologe. Jų vaikai tai Jonas, Rimas ir Valdas. Jauniausioji Irena gyvena Kaune ir dirba embriologe. Jos vyras Šarūnas Mančas. Augina dukrytę Kają.

Mes jau nelabai pajėgiam, tai dabar neauginam nei karvių, nei kiaulių. Pasisodinom daržuką, bulvių, laikom tik vištas, kates, šuniukus, – juokiasi. – Mėgstu gėles, tai visur ir pasodinau jų – ir lauke, ir namuose turiu.“

Tėvus dažnai lanko dukros, žentai, anūkai. Dukros mielai sugrįžta į tėviškę, anūkeliai su džiaugsmu lanko senelius, kurie juos palepina skaniais pyragais ir šypsena.

Dėkoju už Jūsų gyvenimo knygos paskaitymą.

2018 m. lapkričio 30 d. amžinybėn iškeliavo

A. A. MARYTĖ UZDILIENĖ

iš Punsko.

*Nebežvelgs pro langą jau tos brangios akys,
Nebelauks jau niekad mylinti širdis.
Pasiguost skubėsim tik prie šalto kabo,
Ašarų lašeliai žiedlapiuos spindės.*

Skaudžią netekties valandą pajutome didžiulę daugybės žmonių užuojautą ir pagalbą. Nuoširdžius padėkos žodžius norime tarti visiems giminiams, draugams, pažįstamiems ir kaimynams.

Dėkojame gydytojams, kunigams, giesmininkams. Jautėme didžiulį Jūsų visų palaikymą.

Liūdinti šeima

2018 m. gruodžio 29 d. amžinybėn iškeliavo

A. A. JUOZAS VALINČIUS

iš Šlynakiemio.

Nuoširdžius padėkos žodžius norime tarti giesmininkams už gražias giesmes ir visiems kaimynams, giminėms, draugams, pažįstamiems už užuojautos žodžius, gėles, aukas ir maldas. Širdingai aciū visiems, kurie palėdėjo velionį į amžinojo poilsio vietą.

Žmona ir vaikai su šeimomis

*Visada mama liks su Jumis,
Nors žodžiais ir neprakalbės:
Pavasari – žieduos švelnius,
Rudenį – lapų šlamesy.*

Išlydėjus amžinajam poilsiui

a. a. Anelę Maksimavičienę

nuoširdžius užuojautos žodžius tariame
Jos dukroms Rūtai, Alicijai ir Živilei bei jų šeimoms.

**Lenkijos lietuvių draugija
ir „Aušros“ redakcija**

Mamytė

VAIVA GRIGAITIENĖ, DALIA UZDILA

Anelė Maksimavičienė (1914–2018) – garsiausia Puns-ko ir Seinų krašto audėja, puiki dainininkė, didžiulė patriotė ir lietuviybės puoselėtoja, asmeniškai pažinojusi Joną Basanavičių. Iki pat mirties už viską pasaulyje labiau mylėjusi Lietuvą, Tėviškę ir Dievą. Tokia ji buvo aplinkiniams. Mums, anūkams, ji buvo tiesiog Mamytė. Tad ir šie prisiminimai ne apie jos darbus, ne apie nuopelnus, o apie šilumą. Prisiminimai apie Mamytę – Močiutę.

Vaiva:

*Entliczek–pentliczek, czerwony stoliczek,
Na kogo wypadnie – ten będzie wilczek...*

– Vaikai, ar girdėjot, ką sakė Dziedulis? Jeigu kalbėsitės lenkiškai, bitės Jus sugels.

– Taip nebūna, Mamyteee, – nusikvatojom visi keturi ir nubėgome žaisti „Skyniuko bumbuko“.

Tos pačios dienos popietę vyriausiam Mamytės anūkiui Petriui bitė įgėlė į pėdą. Geluonis styrojo skaudžiausioje vietoje – pėdos linkyje. Žiūrėjome į jį per didinamąjį stiklą ir rodės, jis sukasi aplink savo ašį. Jį ištraukus pėda paraudo, sutino, atsirado varginantis niežulys. Petriui riedėjo ašaros. Jis sakė, kad neverkia. Ašaros tekėjo savaime. Nuo tada mes niekada daugiau Ožkiniuose nesikalbėjome lenkiškai – net ir žaisdami. Arba labai labai tyliai, kad tos bitės neišgirstų. Net ir vėlų vakarą tyliai, nes gal bitė įlindusi kur nors lango tarpelyje tūno.

Visų keturių Mamytės anūkų –

Petro ir Monikos iš Balstogės bei Dalios ir mano (tuomet dar nebuvo gimęs penktasis anūkas Audrius) vasaros prasidėdavo ir baigdavosi Ožkiniuose. Nuo pirmos iki paskutinės dienos ir ne kitaip, nes Ožkiniuose „buvo medumi patepta“. Ir tiesiogine, ir perkeltine prasme. Dziedulis bites laikė. Kai atvykdavome, traukė korius, varvančius medumi, mes, iškišę liežuvius, laukėme medaus lašų. Tokio skanaus, šviežio medaus daugiau niekada nesu valgę. Sako, kad visa, ką valgėme vaikystėje, yra ypatinga. Ko gero, tai tiesa, nes niekad daugiau niekur kitur nesu valgę ir tokių nepaprastai skanių blynų ant lakštų (kopūstlapių). Mamytė juos pašaudavo į krosnį, kai duoną ištraukdavo, paskui iškepusius sulaužydavo ir sumerkdavo į sviesto ir grietinės dažinį. O dažnai vien dėl jų pakurdavo duonkepę krosnį, nes prašydavom blynų – dar ir dar.

Ožkiniai buvo mūsų rojus. Medžiais bei krūmais apaugę Mamytės ir Dziedulio namai lavino vaizduotę geriau nei šiuolaikiniai kompiuteriniai žaidimai. Buvo kur slėptis, kur pervargus numigti.

Turėjome ir indėnų namelį, ir slaptą namelį medyje – už pastarąjį gavome pylos nuo Dziedulio, nes lėtas prikaldėme prie obels šakų, tad nukriaudėme medį. Vis dėlto tos vasaros alsavo laisve – galėjome keltis, kada norime, ir eiti miegoti ne pagal tėvų nustatytą grafiką.

Dalia:

– Vaikeli mano, ką gi čia darai? – juokdavosi Mamytė, kai atbėgdavau į jos lovą pasišildyti.

Šimtametė Anelė Maksimavičienė, gavusi 100 rožių puokštę, su dukra Alicija

Iš Dailios Uždelios asmeninio albumo

Keturi kartos

- *Mamyte, papasakokit pasaką.*
- *O apie ką?*
- *Nežinau...*
- *Apie karalaitę?*
- *Ne.*
- *Apie našlaitę?*
- *Ne... Noriu tikros, apie gyvenimą!*

Mamytė buvo geriausia pasakų „apie gyvenimą“ pasakotoja. Prisimenu, kaip pasakojo dar man mažai apie karą, savo brolius, mamą, kaip važiuodavo traukiniu į Vilnių aplankyti Dzedulio, kaip turėjo sugrįžti namo, nes mama liko viena. Ne viską supratau, bet taip įdomu buvo klausytis... Namai, žemė, šeima – pasakojo apie tai, kas jai buvo svarbiausia. Aš visiems sakau, kad esu laiminga, nes turėjau ne vienus, o dvejus namus ir geriausius pasaulyje senelius. Beprotiškai laukdavau penktadienio. Numeti kuprinę į kampą ir leki į Ožkinius. Nesvarbu – lyja, šalta, skauda... Ten lyg amžinos atostogos. Ir ne dėl to, kad viską galima, bet kad ten tiesiog gerai!

Net ir dabar man gražiausios vasaros yra Ožkiniuose. Prisiminimai apie vaikystę susiję su Mamytės ir Dzedulio namais. Nereikėjo mums nei stovyklų, nei išvykų. Tie namai

atstodavo viską. Jie priglausdavo pasiklydusius šuniukus ir kačiukus, iškritusius iš lizdų paukščius. Čia kiaulės ir karvės turėjo vardus (karvė Žanuarija gėrė tik šiltą vandenį iš čiaupo), o Dzeduliui pamojus kepure atskrisdavo nuo miško kranklys, vardu Krūkelis (jis vogdavo iš virtuvės blizgančius šaukštelių). Šituose namuose gyveno ir mūsų visų Dėdzenukė (Katrė Pajaujienė), ko gero, tyriausias žmogus, kokį esu pažinusi, kuri mums, vaikams, buvo tarsi dar viena močiutė ir neatsiejama namų dalis.

Vaiva:

Kiekvieną penktadienį kelias iš Punsko vedė į Ožkinius. Vos pasirodydavome ant kalnelio, išgirdavome Dzedulį šaukiant: „Motka, mergšės atėjo.“ Dažniausiai Mamytė būdavo privirusi didžkukulių, raugintų kopūstų sriubos, skubėjo pašildyti, traukti iš puodo, o aš pirmiausia – į tvartą arba į pievas, priklausomai nuo metų laiko. Tėvai neleido laikyti jokio gyvūnėlio, tad Ožkiniuose atsigriebdavau. Mokėjau melžti karves, mėgau šerti gyvulius. Kai Mamytė susirgdavo, pasilikdavau kelioms

savaitėms. Melždavau karvę, ryte užkeldavau pieno bidoną ant dviračio rėmo ir – į kalniuką, iš kur pasiimdavo kažkoks žmogus ir nuveždavo į pieninę. Mūsų vaikystės žiemos buvo kitokios: ir šalta, ir keliai užpustyti. Ne kartą iš pusnies traukdama koją pajusdavau, kad batas liko pusnyje. Patamsy paknopstom jo ieškodavau, o Mamytės namus pasiekdavau vėjo nugairintu veidu ir apledėjusiomis blakstienomis. Ožkiniuose visada būdavo darbų – karvės, kiaulės, vištos, daržai, obuoliai, runkeliai, bulvės ir pan., bet niekas nebuvo sunku. Nežinau, kodėl namuose taip sunku būdavo išplauti indus, tiek atsikalbinėti reikėjo, o pas

Mamytę viskas lengva – net išmesti didžiulį vežimą šieno į klojimą (kartą tai padariau visiškai viena – norėjau nustebinti visus), net specialiu kaup-tuku kapoti usnis, net per ražienas vaikščioti trumpaauliais batais ar išmėžti visą tvartą. Mūsų Ožkiniuose viskas buvo lengva, daroma be prievartos ir noriai, galbūt dėl to, kad Mamytė visuomet apsikabindavo ir pasakydavo: „Ačiū, vaikeli.“ Dabar psichologai rekomenduoja dėkoti vaikams. Mamytė tai žinojo jau prieš kelis dešimtmečius. Šis „ačiū“ dar ir šiandien skamba ausyse, nors praėjo tiek daug metų, nors Mamytės jau nebėra. Šis „ačiū“ leido suprasti, kokie svarbūs vaikams yra seneliai. Laimingi tie, kas turi senelius, kas gali pulti jiems ant kaklo, kas gali bet kada atvažiuoti ir klausytis begalinių pasakojimų apie praeitį, kas gali mėgautis tokia tikra, tik senelių suteikiama laisve.

Dalia:

Kažkodėl labai norėjosi eiti kartu su Mamyte melžti karvių. Visi mes – vaikai ir katės – laukdavom sutūpę, kada Mamytė pamelš ir įpils po puodelį dar šilto pieno. Prisimenu, kad

Mamytė savo darželyje

Vaiva buvo šitam „procesė“ iš mūsų visų svarbiausia, nes ji galėjo vaikyti muses nuo karvės galvos, o mes – nuo kitur...

Gražiausia Ožkinių vieta man buvo dilgėlynas prie balos – už svirno ir už kluono, kurį Dziedulis išdidžiai vadino natūraliu kampeliu! Pralėisdavom ten dienų dienas kirsdami kelius ir įrenginėdami namus. Prieš tai reikėdavo „teisingai“ apsirengti. Tai nebuvo sunku, nes palėpė buvo pilna visokių suknelių, batų, rankinukų ir kitokių stebuklų. Įdomiausias buvo mažos drelės palėpėje, už kurių rasdavom visokiausių senų rakandų, daiktų, kurių net paskirtis nebuvo aiški, ir senų knygų bei žurnalų. Ištupėdavome ten valandų valandas nagrinėdami senienas bei persirenginėdami „amerikoniškom“ suknelėm. Dažniausiai į realybę Dėdzienės balsas sugrąžindavo: „Kaži kur ciej pabeliai vaikai dzingo? Vaikai, motka šaukia prie stalo...“

Dar labai patikdavo, kai prasidėdavo audra ir dingdavo elektra. Mamytė uždegdavo žvakes, o Dziedulis vaidino vilką ir mus gąsdino. Mamytė

slėpdavo nuo vilko. Tik vaikai žino, kaip labai jiems patinka bijoti!

Vaiva:

Maždaug aštuntojo dešimtmečio viduryje (gal 1974 ar 1975 metais) garsaus tautodailininko Antano Tamošaičio, gyvenančio Kanadoje, kviečiama, Mamytė išskrido į Torontą. Ji buvo garsi audėja, Vilniuje baigusi mokslus, gebėjusi tobulai derinti spalvas, mokėjusi išausti puikius kilimus, medžiagas. Gal tris mėnesius užtruko, kol dažė siūlus, kol mokė kitas audėjas. Pati to kilimo, iki šiol dar ir kabančio Toronto Anapiljo parapijos salėje, austi nebaigė,

tačiau paliko jį patikimose savo mokinėjų rankose.

Bet aš prisimenu kitką – į Kanadą Mamytė išvyko kaip paprasta moteris iš Ožkinių kaimo: prisiziūrėjusi, liekna, gražios figūros, tačiau nuo darbo pavargusiomis rankomis, saulės nugairinta veido oda, o sugrįžo tarsi pasakų karalienė ar kokia keistai emancipuota moteris. Tokios jos dar niekad nebuvau mačiusi. Puikiai pakirpti plaukai, tobulai sutvarkyti dantys, kelnės, liemenė ir šypsena nuo ausies iki ausies. Man atrodė, kad ji virto karaliene, na gal dar Holiivudo aktore. Mamytė pasakojo apie apelsinus, apie Floridą ir vandenyną, apie didžiulius prekybos centrus, apie tai, kad kiaulės laikomos zoologijos soduose, nes vaikai nežino, kaip jos atrodo (va šitai labiausiai kėlė juoką, o dabar ir mūsų miesto vaikai važiuoja į edukacines sodybas kaimo pasižiūrėti). Ji pasakojo ir, rodos, kažkaip graškčiau puodą nuo viryklės nukeldavo, gražiau stalą padengdavo. Lyg ir ta pati, bet kitokia – tokia kitokia jau liko iki gyvenimo pabaigos. Dažytai plaukais iki gilios senatvės, su kelnėmis, elegantiška.

Anelė Maksimavičienė su proanūke Guoste

Su anūke Vaiva

Iš Vaivos Grigaitienės asmeninio albumo

mane išvydusi. Sekundei sužibėjo jos sąmonė ir galbūt net mane pažino. Nusišypsojo man jos šviesios akys... ir vėl suglumo, sumišo... Ir jau nebežinojo, kas aš esu. Paklausė nustebusi:

– Kas tu?

– Aš Jūsų anūkėlė, Mamyte.

– Mano? – nustebo.

– Jūsų...

Tik tos rankos tokios pačios – nuo sunkaus darbo pailgėjusios, plačiais delnais. Po Kanados periodo kitoks buvo net ir gėlių darželis. Mat Mamytė iš Kanados parsivežė pas mus nematytų augalų sėklų. Labai mėgo gėles, įvairius augalus. Kiekvienas žydėjimas, kiekvienas besiskleidžiantis augalo pumpuras visuomet ją primins.

Labai sunku atsieti Mamytę nuo žemės – jos buvo suaugusios į vieną visumą, vieno kūno ir kraujo vaikai. Nuo saulės patekėjimo iki laidos Mamytė daržė – taip buvo, iki kol jėgų pakako. Niekad nepamiršiu, kai po Mamytės 100-ojo jubiliejaus mes – dukros, žentai, anūkai – tingiai virtuvėje užsikaitėme kavą, ir staiga visų akys užkliuvo už mažo šešėlio daržė. Mamytė jau kapliavo savo daržą. Nei šis, nei tas. Ką žmonės pagalvos? – juokėmės. Šimtametė daržė, o jaunimas kavą geria. Bet būtent žemė jai suteikė jėgų, dėl žemės ji tiek ilgai gyveno.

Dalia:

– Vaikeli mano... Aplankyt mane atvažiavai? – 104 metų Mamytė paklausė,

Atsisėdau prie Mamytės ir pradėjau pasakoti, ką atsimenu iš vaikystės. Ji šypsojosi, kartais juokėsi – ypač iš tų anūkų, kurie kartu su katėmis laukdavo pieno. Pasakojau pasaką... „apie gyvenimą“ – šį kartą jau aš. Mamyte... Ačiū už tikras Kalėdas, ačiū už vaikystę, ačiū už pasaką... Mes ją dar dažnai kartosim – savo vaikams ir anūkam.

Vaiva:

Tris šventoves turėjo Mamytė: Dievą, Tėvynę ir Tėviškę. Trims

šventovėms buvo visą gyvenimą ištikima. Nežinau, ar kuri buvo svarbiausia arba svarbesnė – ko gero, visos vienodai reikšmingos. Iki pat gyvenimo pabaigos ji meldėsi, iki pat pabaigos jos veidas nušvisdavo išgirdus, kad turi svečių iš Lietuvos, iki pat gyvenimo pabaigos kalbėjo apie savo mamą, brolių Joną ir žemę. Tą pačią, kurioje gimė, kurioje išgirdo pirmuosius lietuviškus mamos žodžius. Tą pačią, kurioje atgulė amžiams. Lai būna lengva jai gimtoji lietuviška žemelė...

Labai daug žmonių yra vertų padėkos už pagalbą prižiūrint Mamytę paskutiniaisiais jos gyvenimo metais. Vis dėlto ypatingai ačiū norisi ištarti seselei Nijolei Krivickienei už tai, kad visada turėjo laiko Mamytei. Mamytė, beje, Nijolės telefono numerį mokėjo ne prasčiau už „Tėve mūsų“. Galiu lažintis, kad net iš gilaus sapno pažadinta būtų jį be vargo pasakiusi. Nijolei ji skambindavo, kai skrandis „sustodavo“, kai kildavo įtarimų dėl spaudimo, kai skaudėdavo galvą, kai kažkaip ne taip jausdavosi. Nijolės sūnus juokaudavo: „Mama, tau klasiokė skambina.“ O ji pati visada atvažiuodavo – prieš darbą ar po jo, nuramindavo, suleisdavo vaistų. Ir visada šypsojosi: „Taigi viskas bus gerai...“ Ir tikėjo Mamytė Nijolės žodžiais labiau nei visais pasaulio daktarais. Už tai nuoširdžiai ačiū.

2018 m. gruodžio 29 d. į amžinybę iškeliavo
A. A. ANELĖ MAKSIMAVICIENĖ
iš Ožkinių.

Tariame nuoširdžiai ačiū giesmininkams, giminėms, draugams ir pažįstamiems už giesmes, maldas, užuojautos žodžius, gėles, aukas ir Velionės palydėjimą į kapus.

Ypatingai dėkojame šeimos gydytojai Janinai Paransevičienei, seselei Nijolei Krivickienei už ypatingą slaugą, kaimynei Genutei ir jos vyrui Jonui už nuolatinę pagalbą.

Dukros su šeimomis

2019 m. Punsco-Seinų-Suvalkų lietuvių kultūriniai renginiai

RENGINIO PAVADINIMAS	DATA	VIETA	RENGĖJAI
Sausio 13-osios minėjimas	sausio 13	Punsco LKN	Punsco LKN
Vasario 16-osios minėjimas	vasario 10	Suvalkai	LR konsulas Seinuose, LLB, LLD Suvalkų skyrius
Vasario 16-osios minėjimas	vasario 16	Seinų LN	Seinų LN, „Žiburio“ mokykla
Vasario 16-osios ansamblių koncertas	vasario 16	Punsco LKN	Punsco LKN
Užgavėnės	vasario 23	Seinų LN	Seinų LN
Lietuvos vaikų ir jaunimo teatrų apžiūros – šventės regioninis turas „Šimtakojis 2019“	kovo 2	Punsco LKN	Punsco LKN, LNKVC Vilnius
Lietuvių tautos globėjo šv. Kazimiero diena – koncertas	kovo 3	Seinų LN	Šv. Kazimiero draugija
Kovo 11-osios minėjimas	kovo 10	Punsco LKN	Punsco licėjus
Kovo 11-osios minėjimas	kovo 11	Kampučiai	Punsco ir Seinų krašto lietuviškos mokyklos
XXVIII vaikų teatrų festivalis	kovo 21	Seinų LN	LLD, Seinų LN
Teatro diena – IX „Melpomenės drugelio“ apdovanojimai, teatrų premjera „Amerika pirtyje“	kovo 23	Punsco LKN	Punsco LKN
Atvelykis – Velykinio meno konkursas-paroda	balandžio 28	Punsco mokyklos svetainė, Punsco ambulatorija	LLEKD
IV lietuvių šokių festivalis „Raitakojis“	balandžio 28	Punsco LKN	Punsco LKN
Choreografinio sambūrio „Jotva“ koncertas, skirtas Motinos dienai	gegužės 4–5	Punsco LKN	Punsco LKN
Jotvingių jorė	gegužės 12	Jotvingių ir prūsų gyvenvietė	Jotvingių ir prūsų bendrija
Poezijos pavasaris	gegužės 15–17	Punsco ir Seinų kraštas	„Aušros“ leidykla
VI bažnytinių chorų susitikimai „Giesmių pynė Marijai“	gegužės 18	Žagarių bažnyčia	Šv. Kazimiero draugija
Kapelos „Klumpė“ ir šokių grupės „Vyčiai“ koncertas	gegužės 18	Punsco LKN	Punsco LKN
Poezijos šventė Suvalkuose	gegužės 19	Suvalkai	LLD Suvalkų skyrius
„Pašešupių“ koncertas	gegužės 26	Punsco LKN	Punsco licėjus
Šėimos šventė	birželio 1	„Žiburio“ mokykla	Seinų LN, „Žiburio“ mokykla
XVII vaikų dainų konkursas „Dainorėlis“, „Puniukų“ koncertas	birželio 2	Punsco LKN	Punsco LKN
Punsco pagrindinės mokyklos ir gimnazijos šventė	birželio 14	Punsco LKN, Punsco mokykla	Punsco mokykla

„Popietė su daina“ – „Dzūkijos“ ir „Balsynėlio“ koncertas	birželio 16	Punsko LKN	Punsko LKN
Lietuvos laisvės kovų sąjūdžio 70-ųjų metinių minėjimas	birželio 16	Jotvingių ir prūsų gyvenvietė	Jotvingių ir prūsų bendrija
Rasos šventė – Joninės	birželio 22	Šilainė	LLEKD, LLD
Lietuviškas vakaras Suvalkuose	birželio 27	Suvalkų kultūros centras	LLB
Lietuviškų ansamblių sąskrydis	birželio 30	Burbiškių kaimas	LLD
Mindaugo karūnavimo šventė	liepos 6	Seinų LN	Seinų LN
Lietuvos himno giedojimas	liepos 6	Punskas, Seinai, Suvalkai	Punsko savivaldybė, kapela „Klumpė“, Seinų LN, LLD Suvalkų skyrius
XXVIII klijimo teatrų festivalis	liepos 7	Punsko skansenas	Punsko LKN
Oninės	liepos 27	Šilainė	LLEKD, „Kaimynai“
Žolinės	rugpjūčio 15	Punskas	Punsko savivaldybė, LKN, LLEKD, LLD
XXVI estradinių dainų šventė	rugpjūčio 16	Punsko LKN	LLJS
„Jotvos aidų“ koncertas	rugpjūčio 17	Punsko LKN	„Jotvos aidai“, vad. A. ir A. Uzdilos
Duonos, medaus ir pieno šventė	rugpjūčio 18	Šilainė	LLEDK, „Kaimynai“
Baltų vienybės diena	rugsejo 22	Jotvingių ir prūsų gyvenvietė, piliakalniai	Jotvingių ir prūsų bendrija
XVII tarptautinė kapelų šventė	spalio 5	Seinų LN	Seinų LN
Rudens gėrybių šventė su prozos skaitymu	spalio 6	Suvalkai	LLD Suvalkų skyrius
XVII rudens literatūriniai skaitymai	spalio 11	Punsko LKN	„Aušros“ leidykla
XII muzikuojančių šeimų šventė	spalio 20	Punsko LKN	Punsko LKN
Vėlinės	spalio 24	Suvalkai	LLB
Vėlinių koncertas	spalio 31	Punsko LKN	Punsko LKN
Vėlinių koncertas	lapkričio 3	Seinų LN	Seinų LN
Žinių apie šv. Kazimierą bei palaimintuosius Jurgį Matulaitį ir Teofilį Matulionį konkursas	lapkričio 8	Seinų LN	Šv. Kazimiero draugija
Teatrų popietė	lapkričio 24	Seinų LN	Seinų LN, Seinų mėgėjų teatras
Metraščio „Terra Jatwezenorum“ pristatymas	gruodžio 14	Punsko valsčiaus svetainė	„Aušros“ leidykla
Adventinis vakaras	gruodžio 15	Seinų LN	Seinų LN
Kalėdinis koncertas	gruodžio 17	Punsko LKN	Punsko muzikos mokykla
Labdaros akcija „Pasidalink“	gruodžio 29	Punsko LKN	Punsko LKN

Lietuvos žiniasklaida

2018 12 03–2019 01 06

Per šį ilgą laikotarpį šalyje baigėsi kelias savaites trukęs mokytojų streikas. Baigėsi ir 2018-ieji. O kur dar profsąjungų ir žurnalisto Andriaus Tapino organizuotos protesto eitynės prieš valdžią dėl skurdžių biudžetinių atlyginimų. Dar ir šnipinėjimu Rusijai apkaltintų žinomų Lietuvos žmonių istorija. Apie visa tai kalbėjo šalies žiniasklaida.

2018 m. lapkričio pradžioje prasidėjęs Lietuvos mokytojų streikas dėl nuo rugsėjo įvesto naujo apmokėjimo tvarkos prieš šv. Kalėdas pagaliau baigėsi pedagogų pergale. Nors premjeras Saulius Skvernelis nuo pat streiko pradžios reiškė besąlygišką palaikymą tuometei švietimo ir mokslo ministrei Jurgitai Petrauskienei, po kelių savaičių streiko pastarąją atleido.

Į nesutarimų tarp valdžios ir pedagogų verpetą buvo įmestas susisieki- mo ministras Rokas Masiulis, kuris tapo laikinuoju švietimo ir mokslo ministru. Jis iškart pasirodė daug žmoniškesnis ir ne toks arogantiškas kaip buvusi ministrė, ir gerai nuteikė streikuojančius bei Švietimo ir mokslo ministeriją užėmusius pedagogus. Prasidėjo derybos, kurios nors ir nesibaigė visų streikuojančiųjų reikalavimų įvykdymu, tačiau suteikė vilties, kad nuo kitų mokslo metų mokyklose bus pedagogams ir mokiniams naudingų pasikeitimų.

Pedagogams labai padėjo jiems palaikymą išreiškusios kitos profsąjungos, taip pat žurnalistas bei „Laisvės TV“ įkūrėjas A. Tapinas. Jis dar gruodžio pradžioje socialiniame tinkle „Facebook“ paskelbė raginimą visoms profsąjungoms ir judėjimams susėsti prie bendro stalo: „Derybų nebus. Permainų nebus. Pedagogų poreikiai iš fantazijų pasaulio (iki Mokytojas –

prestižinė profesija, beje, liko 6 metai), paliekat patalpas arba vesim su policija. Paspausim per merus. Surasim streiklaužius. Įbauginsim. Mes jus sudorosim – aiškią žinutę siunčia pasimetusi valdžia, kuri užsispyrusi nesupranta, kad ne tik dėl pinigų čia viskas. Ir sudoros, jeigu mokytojai liks vieni, – rašė A. Tapinas. – „Laisvės TV“ kviečia visas profesines sąjungas ir judėjimus į bendrą pasitarimą, kuriame įvertinsim situaciją, išklausim idėjų ir sudėliosim veiksmų planą artimiausioms dienoms.“

Pasitarimas, kuriame dalyvavo apie penkiasdešimties profesinių sąjungų atstovai, nusprendė surengti protestą „Paskutinis skambutis“.

„S. Skvernelis kritikuoja masinį protestą, – rašė portalas lrytas.lt. – Premjeras S. Skvernelis apgailestavo, kad profesinės sąjungos prisijungia prie tokių akcijų, kurias organizuoja „žmonės, kurie nori tapti politikais“.

„Man labai gaila, kad profesinės sąjungos, su kuriomis, praktiškai visomis, esame pasirašę arba nacionalinius susitarimus, arba yra šakų susitarimai pasirašyti, yra įsipareigojimai vieni kitų atžvilgiu, dalyvauja tokiuose renginiuose. Vyriausybė visus savo įsipareigojimus vykdo, jokio žmogaus neapgavome, nepažadėjome to, ko negalime padaryti, neme- lavome. [...] Gaila, kad šita situacija pasinaudoja kai kurie žmonės, kurie nori tapti politikais, perspektyvoje, matyt. Nesuprantu tokių žmonių tikslų“, – S. Skvernelį citavo portalas.

„Maždaug 6 tūkst. žmonių susirin- ko į protesto akciją Vilniuje reikalau- ti sparčiau kelti algas mokytojams. Demonstracijos dalyviai susikibo į gyvą grandinę sostinės Gedimi- no prospekte, reikšdami solidarumą

streikuojantiems pedagogams.

Vėliau minia susirinko protestuoti prie Vyriausybės, daug mitingo dalyvių skambino varpeliais, laikė valdžią kritikuojančius plakatus, Lietuvos vėliavas“, – apie vykusią akciją rašė „Lietuvos rytas“ straipsnyje „Tūkstantinis protestas: žinia iš S. Skvernelio, atvertos ŠMM durys ir norų sąrašas“. „Turime palaikyti mokytojus, kurie dirba labai sunkų darbą ir gauna minima- lius atlyginimus“, – agentūrai BNS sakė į mitingą atėjęs choro dirigentas ir pedagogas Kastytis Barisas.

Dvyliktokas Simonas iš Telšių sakė, kad į demonstraciją atvyko išgirdęs apie protesto akciją iš istorijos mokytojos. „Mano mama irgi yra mokytoja. Man atrodo, kad situacija yra netei- singa, o turi kalbėti ne tik tie, kurie nuskriausti, bet ir kiti, kad balsas būtų geriau išgirstas“, – BNS teigė vaikas.

Į protestą atvykę ir kalbinti žmonės žurnalistams pasakojo, kad nori iš- reikšti palaikymą ryžtingiems moky- tojams bei taip parodyti valdžiai savo nuomonę.

Reaguodamas į protestuotojų rei- kalavimus, premjeras per Vyriausybės kanceliariją išplatino pareiškimą, ku- riame, be kita ko, teigė: „Ne tik gir- dime, bet ir darome viską, kad visos visuomenės grupės jaustų didėjančias pajamas, už darbą būtų sąžiningai at- lyginama, valstybėje neliktų užmirštų žmonių. [...] Nuolatos tariamės su profesinėmis sąjungomis. Ne tik pa- sirašėme įvairias šakines kolektyvines sutartis, bet ir pirmą kartą Lietuvos istorijoje pasirašėme Nacionalinę ko- lektyvinę sutartį. Turime subalansuoti sprendimus, kad jų naudą pajustų visi.“

Tuo metu komunikacijos eksper- tas Andrius Baranauskas „Lietuvos žiniose“ apie mitingą rašė: „Niekam

neįdomu, kas kaltas dėl švietimo stagnacijos. Visi nori sprendimų – ir nenorėti laukti.

Krizė baigėsi prieš daug metų, bet biudžetinio sektoriaus atlyginimai taip ir negrįžo į ankstesnį lygį. Žmonės pavargo laukti, ir jei 2016 m. gruodį jie dar priimtų paaiškinimą, kad kalti ankstesni, o mes viską sutvarkysim, tai šiandien toks variantas nebetinka.

Valdantieji staiga atsidūrė situacijoje, kai patys į save žiūri kaip į reformatorius ir naujokus – o aplinkiniai į juos žiūri kaip į sistemos dalį ir reikalauja atsakomybės čia ir dabar.

[...] Linksmoji dalis – pusė, jei ne daugiau, protesto dalyvių pati valdžia ir sukvieta. Savo egzaltuotu pasipiktinimu, kad „kaip čia, užėmė ministeriją“.

Savo tais sofų iš ministerijos išnešėjimais, durų rakinėjimais ir interneto atjunginėjimais.

Savo pareiškimais apie tai, kad mokytojai – beveik žalieji žmogeliukai Kryme.

Savo deklaracijom apie perversmą, galų gale. Visa tai padarė tokią reklamą visam protestui, kad ir už pinigus geriau turbūt neišeitų. Rezultate valdžia, kuri įdeda mokytojams papildomus 180 milijonų, yra vertinama kaip arogantiška ir nesišnekanti.

Ką šioje vietoje daryti? Išeit atostogų, va ką. Grįžt pailsėjus ir imt pavyzdį iš Roko Masiulio. Tiesiog žmoniškai pasikalbėti. Nepatikėsit, kaip gerai veikia.“

Baigiantis metams, įprasta įvertinti juos bei pakalbėti apie ateinančius. Čia ne vienas ekspertas minėjo ir 2018 mokytojų streiką.

„Politologai tarp svarbiausių 2018 m. įvykių išskiria mokytojų streiką: prognozuoja dar intensyvesnę politinę konfrontaciją, – rašė portalas delfi.lt. – Jų manymu, galima išskirti ir svarbių, pozityviai vertinamų proveržių.

Pirmiausia, pabrėžia politikos ekspertai, tai stiprėjantis ir naujas raiškos formas įgaunantis pilietinio sąmoningumo jausmas. Nepaisant to, kad mokytojų streikas, samprotauja

politologai, įsisiūbavo dėl valdžios nesugebėjimo užtikrinti tinkamo dialogo bei pedagogų jaučiamos nevilties, pats procesas, tvirtino jie, signalizuoja apie visuomenėje stiprėjančias pilietinės visuomenės tendencijas.

„Mokytojų streiko radikalumas ir rezultatyvumas, mano galva, yra ko-kybiškai naujas dalykas Lietuvoje. Jis liudija pilietinės visuomenės budimą“, – mano Mykolo Romerio universiteto docentas Virginijus Valentinavičius.

Docento įžvalgoms antrino ir Vytauto Didžiojo universiteto profesorius Algis Krupavičius. Jis pabrėžė, kad valdžiai nusileisti nepanorę pedagogai tapo įkvėpimu ir pavyzdžiu kitoms Lietuvos visuomenės grupėms. „Mokytojų streikas parodė, kad valdžia negali kalbėti, jog jų sprendimams visi pritaria. Streikas atskleidė, kad konfliktuojant su valdžia taip pat galima pasiekti tam tikrų teigiamų rezultatų. Labai svarbu ir tai, kad mokytojų streikas įnešė pilietinio aktyvumo ne tik tarp pedagogų – vėl apie savo reikalavimus pradėjo kalbėti gydytojai, mokslininkai pasakė savo nuomonę. Visa tai rodo, kad valstybėje stiprėja pilietinis aktyvumas“, – samprotavo A. Krupavičius.

Tame pačiame portale Aurelija Karaliūtė savo straipsnyje 2018-uosius įvertino kaip santykių tarp Lietuvos ir Lenkijos lūžio metus. „Lietuvos ir Lenkijos santykiuose 2018-uosius galime laikyti lūžio metais, o ypač energetikos sektoriuje. Prieš dešimtį metų šioje srityje vyraujanti šaltuką pakeitė glaudus bendradarbiavimas, sustiprinęs kaimynių strateginę partnerystę bei užtikrinantis didesnę visų Baltijos šalių energetinį saugumą.

Lenkijos ambasadorė Lietuvoje Urszula Doroszevska, komentuodama Lietuvos ir Lenkijos bendradarbiavimą, tikino, kad tik dabar prasideda glaudi abiejų valstybių energetikos rinkų integracija: „Esame proveržio momento, betarpiškai turėsiančio įtakos mūsų šalies ir regiono saugumui, liudytojai.“

[...] Seimo narys, Energetikos komiteto pirmininkas Virgilijus Poderys Lietuvos ir Lenkijos energetinį bendradarbiavimą vertina labai pozityviai ir sako, kad situacija per dešimtį metų pagerėjo akivaizdžiai: „Dabar mūsų tarpvalstybiniai ir bendradarbiavimo santykiai yra absoliučiai kitokie. Jie žymiai geresni.“

Energetikos ministras Žygimantas Vaičiūnas patikino, kad bendradarbiavimas energetikos srityje tarp Lietuvos ir Lenkijos buvo atkurtas, o dabar gali būti laikomas ir pavyzdžiu: „Tas dialogas energetikoje, kuris buvo atkurtas ir sustiprintas, įkūnija tai, ką mes vadiname strategine partneryste tarp dviejų šalių, ir yra tikrojo solidarumo pavyzdys.“

2019-ieji – trejų rinkimų metai: ko iš jų tikėtis? Apie tai, remdamasis LRT televizijos laida „Metų panorama“, rašė portalas lrt.lt, plačiau aptardamas savivaldybių tarybų ir prezidento rinkimus. „Pirmieji kitais metais, kovo 3-ąją, – savivaldos rinkimai. Viešųjų ryšių specialistų vertinimu, kovą vyksiančių rinkimų rezultatai gali turėti įtakos ir prezidento rinkimams, nes vietos valdžia turi dideles galimybes palaikyti vieną ar kitą kandidatą, taigi, nulemti ir prezidento rinkimų rezultatą.

„60 savivaldybių turės naujus vietinius lyderius, kurių autoritetas, visuomenės palaikymas, natūraliai sužadintas rinkimų kampanijų metu, bus ypač svarbus dviejų-trijų mėnesių laikotarpiu prezidento rinkimams“, – kalbėjo „Vipcommunications“ valdybos pirmininkas Darius Gudelis.

[...] Prezidentą Lietuvos piliečiai išrinks gegužę. Daugiausia klaustukų – dėl „valstiečių“ kandidato. S. Skvernelis, laikomas realiausiu „valstiečių“ žmogumi rinkimuose, dar nėra pasakęs, kad juose dalyvaus, tačiau kaip reikiant įkliuvęs su mokytojų streiku ir sulaukęs tūkstantinio profsąjungų mitingo, premjeras užsiminė, kad jis galvoja apie rinkimus.“